

Biväxter

vid
Alingsåstraktens Biodlareförenings förenings bigård vid
Jernholmen och dess närhet
2015.

Med ett tack till Blomsterhaga, Alingsås,
som sponsrar med växter och frön.

Många växter har vi också fått från olika trädgårdar eller hämtat i naturen.
Många finns också i omgivningen.

Vissa växter har vi ännu inte kommit över eller haft möjlighet att plantera. Men ambitionen är
att kunna presentera så många som möjligt.

Totalt rör det sig om mer än 1.000 arter och underarter som har intresse för biodlingen.
Dit kommer vi nog aldrig i våra odlingar.

Det här är bara en liten uppräknings av några växter.

Värdet för nektar och pollen när det gäller biodling anges i en skala 0-3, där 3 är det bästa värdet-

Uppgifter bl.a. ur	Den Virtuella floran
	Diverse florer
	Listor på dragväxter för bin
	m.fl. köllor

Innehåll

BIVÄXTER.....	1
AKLEJA.....	3
AKLEJRUTA.....	4
BACKTIMJAN.....	5
BASILIKA.....	6
BLÅGULL.....	7
BLÅBÄR.....	8
BOLLTISTEL.....	10
BLOMSTERTOBAK.....	11
BLÅ BOLLTISTEL.....	12
CITRONMELISS.....	13
FLÄDER, ÄKTA.....	14
GETRUTA.....	16
GRAN.....	17
GRÄSLÖK.....	19
GUL NUNNEÖRT.....	21
GURKA.....	22
GULLRIS.....	23
GURKÖRT,.....	24
HALLON.....	26
HJÄRTSTILLA.....	27
HONUNGSFACELIA.....	28
HUMLELUSERN.....	29
HALLON.....	30
ISOP.....	31
KANTNEPETA.....	32
KLÖVERARTER.....	33
ALSIKEKLÖVER.....	33
BOCKHORNSKLÖVER.....	33
BLODKLÖVER.....	33

RÖDKLÖVER.....	34
VITKLÖVER.....	35
KROKUS,	37
KUNGSMYNTA	38
KÅLROT	40
LAVENDEL	41
MASKROS	42
MAJS	44
PESTSKRÅP	45
PUMPA	47
PÄRLHYASINT	48
RAPS	49
RESEDA	50
RUBUSAR	51
RUDBECKIA	53
SALVIA (ÄKTA),	54
SILVERGRAN	55
SOLROS	56
STÄPPSALVIA	58
STOCKROS	59
SVARTSENAP	61
TEMYNTA	62
TIMJAN, KRYDDTIMJAN	63
TUSENSKÖNA	65
VALLÖRT, ÄKTA	66
VIDEVÄXTER	68
VITSENAP	69
ÅKERSENAP	70
Äpple	71

Att föra in
Björk
Lind

Akleja

Aquilegia vulgaris

Nektar 1

Pollen 1

Svenska akleja, Tyska klockor, åkerleja

Engelska Columbine. True Columbine, Granny Bonnets

Norska akeleie

Danska akleje

Tyska Akelei

Finska akileija , rupulinruoho

Övrigt Fröna fördriver kopporna, brukas vid gulsot och 1/2 drakma botar skabb hos barn, men jag har sett hur en för stor dos som ordinerats av kloka gummor dödat barn.(Linné)

Frökapslarna används i gurgelvatten mot halsont, skabb och huvudsår. Dekokt av frökapslar har använts mot gulsot, vattkoppor och mässling

Alla växter i släktet innehåller i varierande mängd giftig blomsaft

Infördes troligtvis till Sverige av munkar som odlade den för desss urindrivande och skörbjuggsförhindrande verkan

Aklejruta

Thalictrum aquilegiifolium L.

Nektar ?
Pollen ?

Svenska	Aklejruta
Engelska	Meadow rue
Norska	Akleieifrøstjerne
Danska	Akeleje-Frøstjern
Tyska	Akeleiblättrige Wiesenraute
Finska	Lehtoängelmä, Akleieifrøstjernet

Beskrivning. Aklejruta är en storväxt, flerårig ört med upprätt flerbladig stjälk som kan bli drygt en meter hög. Bladen är stora och upprepat parbladiga med rundade småblad som har hinnlika stipelliknande bildningar vid basen. Bladen påminner mycket om [aklejans](#) (*Aquilegia vulgaris*), men är glesare och har något mindre småblad. Aklejruta blommar i juni-juli, blommorna sitter i yviga toppställda kvastlika samlingar. Hyllet är obetydligt och blommorna domineras av de långa, rosa till violetta ståndarsträngarna, vilka blir tjockare uppåt. Frukterna är skaftade och trekantiga med hinnlika vingkanter. Aklejruta är den vackraste arten i släktet [rutor](#) (*Thalictrum*), med en blomställning som vid blomningen är yvig och vackert rosa. Då den blommar kan arten inte förväxlas med andra arter, men vegetativt skiljs den genom bladens större och bredare småblad med stipellika bihang.

Utbredning. Aklejruta är sällsynt och förekommer endast i Skåne, Blekinge och södra Småland. Arten lever på fuktiga ställen på mullrik jord i skogar, vid bäckar, i skogsbryn och liknande.

Första fynduppgift är från Lund i Skåne och publicerades av Linné år 1737 (Nordstedt 1920).

Övrigt. Aklejruta odlas ibland som prydnadsväxt och kan ibland påträffas förvildad utanför sitt egentliga utbredningsområde.

Etymologi. Artnamnet *aquilegiifolium* kommer av det vetenskapliga namnet på släktet [aklejrutor](#), *Aquilegia*, samt latinets *folium* (blad). Namnet syftar på att bladen liknar [aklejans](#) (*Aquilegia vulgaris*) blad.

Backtimjan

Thymus serpyllum L.

Nektar	3
Pollen	1
Svenska	Backtimjan, timjan
Engelska	Breckland Thyme
Norska	Smaltimian
Danska	Smalbladet Timian
Tyska	Sand-Thymian
Finska	Kangasajuruoho

Beskrivning. Backtimjan är ett krypande, aromatiskt doftande ris som ofta bildar stora mattor. Stjälkarna är nedliggande och rotsläende, medan de blombärande skotten är uppstigande eller upprätta. De trubbkantade stjälkarna är jämnt håriga runtom. Bladen är äggformade och vanligen håriga i kanten nertill. Backtimjan blommar i juli-augusti. Blomkransarna är knappt åtskilda vilket gör att blommorna ser ut att sitta i huvuden i toppen av grenarna. Blommorna är rödvioletta, tvåläppiga och har fyra utskjutande ståndare, ibland förekommer också vita blommor.

Backtimjan liknar [stortimjan](#) (*T. pulegioides*), men den senare har stjälkar som bara är håriga längs de skarpa kanterna, de båda arterna kan också bilda hybrider. Korsningar mellan backtimjan och den odlade arten [kryddtimjan](#) (*T. vulgaris*) kan också påträffas om arterna växer tillsammans.

Utbredning. Backtimjan är ganska vanlig i södra och mellersta Sverige. Den växer på torr och öppen, sandig eller grusig mark, ofta på kalkrika substrat.

Första fynduppgift publicerades i Rudbecks *Catalogus plantarum* 1658, men arten finns omnämnd redan i den medeltida litteraturen (Nordstedt 1920).

Användning. Backtimjan odlas ofta som prydnadsväxt, vanligen som marktäckare på torra, sandiga jordar eller som trampväxt mellan plattor eller på murar. Flera olika namnsorter med varierande blomfärger från vitt till mörkt purpurrött förekommer och även former med gula eller brokiga blad odlas. Backtimjan kan också användas som krydda, även om [kryddtimjan](#) (*T. vulgaris*) är den timjan som vanligen används.

Etymologi. Artnamnet *serpyllum* kommer av grekiskans *herpyllos* som av Aristofanes användes som namn på en krypande växt (Lid 1985).

Basilika

Ocimum basilicum (*O basilium*, *O bullatum*)

Nektar

Pollen

Svenska Basilika

Engelska Sweet Basil, Basil

Norska

Danska

Tyska Basilikum, Basilienkraut, Koenigskraut, Suppenbasil

Finska basilika

Användning Kryddväxt och som marktäckare.

Mat och Dryck De färska bladen användes i tomatsåser, äggrätter, sallader. Bladen går att frysa men förlorar i arom. Frys helst som en del i en maträtt. Färsk eller torkad i fisk- eller köttätter, i dietkost och råkost

Folketro och mytologi Doften av färsk basilika väcker sympati mellan två personer

Naturmedicin Te av torkade blad är bra mot katarrar och matsmältningsbesvär.

Övrigt Basilika kom till England på 1500-talet. Den var framför allt en medicinalväxt. Örten odlades oftast i krukor. Den användes också för att göra tvättvatten sött och som marktäckare.

På 15- och 1600 talen ansåg engelska odlare att basilika kunde framkalla skorpioner. De trodde till och med att det räckte med att inandas doften för att skorpioner skulle bildas i hjärnan.

I Italien är basilikan sedan länge en symbol för kärlek. På Haiti är basilika tillägnad kärleksgudinnan Erzulie.

Hinduerna anser basilika vara den mest helgade örten. Den fårendast plockas för vördiga ändamål. Den är tillägnad Krishna och Vishnu. Den växer nära tempel och gravar. En hindu begravs tillsammans med ett blad från basilika.

20 cm mellan plantorna, 25 mellan raderna. Vattna vid torka. Nyp bort helatoppen och använd bladen. Låt den inte blomma.

Biväxt Kan ge 100-120 kg honung per hektar.

Blågull

Polemonium caeruleum

Nektar 2
Pollen 3

Svenska jakobs stege, blågull , kosjuss, blåljus

Engelska jacob's ladder

Norska fjellflokk

Danska Jacobstige

Tyska Himmelsleiter

Finska lehtosinilatva

Beskrivning. Blågull är en ganska högväxt, flerårig ört som kan bli upp till åtta decimeter hög. Stjälken är upprätt, omkring meterhög, med strödda parbladiga blad och en toppställd ganska tät blomställning. De nedre bladen har vanligen mer än åtta bladpar. Blågull blommar i juli-augusti. Blommorna är skålformade och femflikade, blå eller ibland vita. Kronbladsflikarna är ganska runda och har inte håriga kanter. Ståndarknapparna är gula.

Blågull liknar den sällsynta arten [lappblågull](#) (*P. acutiflorum*), den senare skiljs genom färre bladpar på de nedre bladen, fåblommigare blomställning, större och mer klocklika blommor samt spetsigare kronbladsflikar som är fint håriga i kanten.

Utbredning. Blågull anses vara ursprunglig bara i de västra delarna av Mellansverige, men den förekommer förvildad i nästan hela landet. Naturligt förekommer den i ängar och vid vattendrag.

Första fynduppgift publicerades av Rudbeck år 1720, arten finns dock omnämnd redan under 1600-talet (Nordstedt 1920).

Användning. Blågull planteras ofta som prydnadsväxt och den är härdig i nästan hela Sverige. Redan Linné (1737) uppger att den odlas i trädgårdar.

Etymologi. Artnamnet *caeruleum* betyder blå och är besläktat med latinets *caelum* (himmel). Det svenska namnet blågull "häntyder på blommans blå krona och guldgula ståndarknappar" (Nyman 1867).

Blåbär

Vaccinium myrtillus, *Myrtillus nigra*

Nektar	2
Pollen	2
Svenska	blåbär, bölljon, klöngon, lettbär. sarremuörje, sirremuörje, skogsbär, skvallebär, skvallerbär, slinder, slinnen, slundron. , slyndron, svälton, slinner, slynnon, klögen,, slyngon, slinnen
Engelska	Blueberry, Bilberry, Whortleberry, Whinberry, Trackleberry, Hurts. Hurtleberry, Huckleberry, British Bilberry, Bleaberry, Airelle. Black Whortles
Norska	blåbær, blaabærlyng
Danska	blåbær, blaabærbølle
Tyska	Heidelbeere, Bickbeere, Blaubeere, Mehlbeere. Moosbeere, Schwarzbeere, Schwarze Besinge, Staudelbeere, Taubeere, Waldbeere
Finska	mustikka
Isländska	Aðalbláberjalyng
Förväxling	Blåbär kan förväxlas med odon (<i>Vaccinium uliginosum</i>)
Allmänt	Blåbär tillhör ljungväxterna. Blomningstiden i våra trakter är slutet av maj. För var kanske de stora skogsfåglarna vanligare i våra trakter och Linné anger att "skogshöns som i stora mängder förekommer i Norrland livnär sig under hösten på bären". Bären innehåller kolhydrater, fruktsyror, järn, C-vitamin. I amerikanska källor åsyftas med Blueberry den amerikanska arten <i>Vaccinium corymbosum</i> Sällsynt kan blåbär korsa sig med lingon. Närbesläktade arter är bl.a. Odon och Amerikanska blåbär
Användning	Hela busken kan användas som garvämne vid läderberedning. Kan användas för vinberedning
Mat och Dryck	Björnar anges ibland täcka sitt näringsintag med blåbär. Att det behövs tora mängder förstår man lätt eftersom det krävs 3 kg (ca 7 l) per dag för tt täcka det minsta nödvändiga kolhydratbehovet för en människa. Blåbär som sur saft används fortfarande som huskur mot diarré. Att kuren är verksam beror på att bären innehåller stora mängder garvämnen. Små mängder anges också ha en sammandragande verkan på magen. Blommorna är ätbara och har god smak. Nyutslagna blåbärsblad kan ätas, torkade blad kan användas som te.
Övrigt	En variant med blanksvarta bär (<i>Vaccinium myrtillus</i> f. <i>Epruinsum</i>) brukar ofta kallas skomakarbär.
Biväxt	kan ge 10-12 kg honung per hektar.

Ofta har bina mycket att välja på vid denna tid och blåbärsblommorna blir inte så välbesökta som man skulle vilja. Om bina har pollinerat blommorna blir bären betydligt större och tyngre. Försök har gjorts med att vandra med bisamhällen till skogstrakter med blåbärsblom. Den ekonomiska vinningen för biodlaren torde främst ha varit att sälja kartor med uppgifter om var bisamhällena stått.

Beskrivning. Blåbär är ett flerårigt, lövfällande ris som ofta växer i stora bestånd. Grenarna är vintergröna och kantiga, vilket gör att blåbärsriset är lätt att känna igen även på vintern. Bladen är inte läderartade som hos [lingon](#) (*V. vitis-idaea*) utan tunna och spetsiga med fint sågad kant. Blåbär blommar i maj-juni, de hängande blommorna sitter ofta ensamma på skaft från bladvecken. Kronan är nästan klotrund och blekt grön med rödaktig ton.

Bären mognar i juli-augusti, de är oftast blådaggiga på ytan, men kan ibland vara blanksvarta (f. *epruinsum*) och kallas då ofta skomakarbär. Även mutationer som förlorat alla blå pigment i frukterna förekommer sällsynt, så kallade 'vita blåbär' (f. *leucocarpum*). Blåbär förväxlas ibland med [odon](#) (*V. uliginosum*) som också den är lövfällande och har blåa bär. Odonet är dock lätt att känna igen på sina gråbruna, runda grenar och blågröna blad som har hela kanter och är runda i spetsen. Blåbär kan korsa sig med [lingon](#) (*V. vitis-idaea*), men sådana hybrider är mycket sällsynta.

Största. Blåbär kan bli upp till sju decimeter hög (Lagerberg 1957).

Utbredning. Blåbär är en av Sveriges vanligaste växter, den påträffas oftast i skogar men växer ända upp på fjällhedarna. Blåbär är en karaktärsväxt för vår vanligaste skogstyp, den så kallade blåbärsgranskogen som är en typ av [hedgranskog](#).

Första fynduppgift publicerades på 1600-talet (Nordstedt 1920).

Användning. Blåbären äts med fördel färska, men används mest till sylt, kräm och soppa. De såldes förr på apoteket, *Baccæ Myrtilli*, som medel mot feber. Nyman (1868) uppger att de "efter olika behandlingssätt, färga blått, violett och rött". Riset kan användas som garvämne vid läderberedning och bladen kan användas till te.

Övrigt. Engelskans 'blueberry' är namn på arten amerikanskt blåbär (*V. corymbosum*). Den är betydligt större än vårt blåbär, en buske kan bli ända upp till två meter hög. Amerikanskt blåbär odlas kommersiellt för sina bär i Nordamerika och Centraleuropa, den är dåligt hårdig i Sverige men odlas ibland som trädgårdsväxt.

Etymologi. Artnamnet *myrtillus* betyder 'liten myrten' (Odhner 1963)

Bolltistel

Echinops sphaerocephalus

Pollen	1
Nektar	2
Svenska	Bolltistel
Engelska	Glandular Globe-thistle , kuletistel
Norska	kuletistel
Danska	Fligbladet Tidselkugle , tidselkugle
Tyska	Kugeldistel
Finska	Valkopallo-ohdake, Pallo-ohdake

Beskrivning. Bolltistel är en storväxt, flerårig ört med grov, sparsamt grenig stjälk som kan bli upp till två meter hög. Bladen är stora, parflikiga och torniga, ovansidan är körtelhårig och undersidan är vitluden. Bolltistel blommar i juli-augusti. Blommorna är vita eller gråvita och sitter i enblommiga blomkorgar som är samlade i drygt fem centimeter breda, bollformade huvuden. De stora bollarna sitter på långa vitludna grenar som är klädda med brunröda körtlar. Holkfjällen är upprätta.

Bolltistel är lätt att känna igen på storleken och de stora bollformade samlingarna av blomkorgar. Den kan bara förväxlas med arten [grå bolltistel](#) (*E. exaltatus*), som lättast skiljs genom att blomkorgarnas holkfjäll är tydligt utböjda, samt att blomhuvudenas skaft saknar körtlar.

Utbredning. Bolltistel är en ursprungligen odlad art som ibland påträffas naturaliserad på tomtmark, vägkanter, banvallar och annan kulturpåverkad mark. Första fynduppgift publicerades 1792 av Samuel Liljeblad som uppgav den som odlad och sällsynt förvildad (Hylander 1971).

Användning. Bolltistel odlas ibland som prydnadsväxt.

Etymologi. Artnamnet *sphaerocephalus* betyder 'med klotformade huvuden' och kommer av grekiskans *sphaera* (klot) och *kefalon* (huvud). Det svenska namnet bolltistel användes redan under 1700-talet.

Blomstertobak

Nicotina hybrida

Pollen ?
Nektar ?

Svenska blomstertobak

Engelska

Norska

Danska

Tyska -

Finska

TOBAK allmännt

(*Nicotina* L.)

Beskrivning. Vanligen ettåriga, körtelhåriga örter. Stjälk ogrenad eller sparsamt grenig. Blad långa, brett lansettlika, med helbräddad kant. Blommor i klaselika knippen i stjälkens topp. Foder klocklikt med smala foderflikar. Krona röd eller gul, smalt trattlik, med lång pip, kronflikar fem, utbredda. Ståndare fem. Fukt en slät, mångfröig kapsel som spricker upp med två flikar. Kromosomtal: $2n=48$ (virginiatobak).

Etymologi. Släktet *Nicotiana* är uppkallat efter fransmannen Jean Nicot (1530-1600) som anses ha introducerat tobaksrökningen i Europa.

Släktet har 67 arter. Sju arter har påträffats tillfälligt i Sverige. Flera av arterna odlas som prydnadsväxter och förr odlades [bondtobak](#) (*N. rustica*) och [virginiatobak](#) (*N. tabacum*) i vårt land för framställning av tobaksprodukter.

Biodling Växter i släktet ger något nektar och pollen (1-1). Uppgifter om olika arter saknas för närvarande.

Blå bolltistel

Echinops bannaticus Rochel ex Schrad., *E. ritro* auct

Nektar	3
Pollen	3
Svenska	Blå bolltistel
Engelska	Blue Globe-thistle
Norska	Blå kuletistel
Danska	Blå Tidsekkugle
Tyska	-
Finska	Sinipallo-ohdake

Beskrivning. Blå bolltistel är en storväxt flerårig ört med grov, sparsamt grenig stjälk som kan bli en dryg meter hög. Bladen är parflikiga och torniga, på ovansidan gleshåriga men utan borsthår, på undersidan vithåriga. Blå bolltistel blommar i juli-augusti, blommorna är blå och sitter i enblommiga korgar som sitter samlade i bollformade huvuden i spetsen av grenarna. Blomhuvudena blir bara upp till fyra centimeter i diameter och bollskaften saknar körtlar. Holkfjällen är blågrå och har upprätta spetsar.

Blå bolltistel är lätt att känna igen på sina blå blommor. De båda andra arterna, [bolltistel](#) (*E. sphaerocephalus*) och [grå bolltistel](#) (*E. exaltatus*), har vita eller gråvita blommor och är vanligen mer storväxta.

Utbredning. Blå bolltistel är ganska sällsynt och förekommer naturaliserad på kulturpåverkad mark, som tomter, gamla trädgårdar och banvallar. Arten härstammar från sydöstra Europa. Första fynduppgift som förvildad är från Ven, Skåne där den hittades år 1952, fyndet publicerades 1963 (Hylander 1971).

Användning. Blå bolltistel odlas ofta som rabattväxt och flera namnsorter finns i handeln.

Etymologi. Artnamnet *bannaticus* betyder 'från Banaterna', vilket är ett område i Rumänien.

Citronmeliss

Melissa officinalis

Nektar	2
Pollen	1
Svenska	citronmeliss, balsam, hjärtansfröjd., melissört
Engelska	balm, sweet balm, lemon balm
Norska	-
Danska	citronmelisse
Tyska	Zitronenmelisse, Frauenkraut, Gartenmelisse, Melisse, Mutterkraut -
Finska	sitruunamelissa
Förekomst	odlad
Ammännt	Det latinska namnet <i>Melissa</i> anses ursprungligen komma från grekiskans <i>méli</i> , (latin <i>mel</i>) som betyder honung.
Användning	Har en stark smak av citron. Användes förr i linneskåpet som malmedel. Gammal medicinalväxt. Friska blad anses ha lindrande verkan mot insektsstick Te av citronmeliss anses vara upplivande och stärkande samt ha svett och väderdrivande verkan Mat och dryck Används för smaksättning av fiskrätter Färsk eller torkad till sallad, te , drycker, kryddning av vin- och äppelvinäger. Ingår i chartreuse- och benedikterlikör Övrig användning Bär på dig eller låt den dra i vin och drick för att dra till dig kärlek. Används framför allt för att bota olycklig kärlek.
Biväxt	När det gäller skörd anses den kunna ge 100-150 kg honung per hektar. Men det torde vara sällsnt med så stora odlingar i Sverige. I antiken användes den för ingnidning av nya bistöckar för att dessa skulle befolkas lättare.

Fläder, äkta

Sambucus nigra (Sambuco vulgaris)

Nektar 1
Pollen 0

Svenska Fläder, äkta fläder, vanlig fläde, fuglebärsträ, fulbom, hyl, hyllebär, hylleträ, europeisk fläder,

Engelska Common Elder, European Elder, Black Elder, Bore Tree, Bourtree, Elder, Ellhorn, Pipetree, eldrum, common elderberry, tea tree, devil's wood, pipe tree, sambucus

Norska svarthyll

Danska alm,hyld

Tyska Schwarzer Holunder, Alhorn, Dolder, Flieder, Holler, Kelkenbusch, Musflieder

Finska mustaselja

Närbesläktade arter. Druvfläder (*Sambucus racemosa*) och sommarfläder (*Sambucus ebulus*). (Båda giftiga)

Allmänt Upp till 10 m hög buske eller mindre träd. Ihåliga grenar med mjuk och lätt märe, flädermäre. Bären är blåsvarta med röd saft.

Användning Träet används som kugghjul i ur, till kammar osv. Genom att ta ur den lösa mären kan flöjter tillverkas. Den hårda och gula veden är eftersökt av svaravare (Linné)

Mat och Dryck Te används mot förkylning (svett drivande och febernedsättande) Saft kan göras dels med utgångspunkt från blommorna dels från bären.

Folketro och mytologi Flädern var helgad åt Freja. Andar och häxor ansågs tidigare bo i fläderbusken och den utgjorde samtidigt ett skydd mot troll och häxor. Främjar god sänja i huset den står intill. Buskens skyddshelgon, Hyllemor, eller Hyllefrun, måste vidtalas innan buskar tas bort, eller att man skördade. Själva skörden var också starkt reglerad. Det skulle göras vid midnatt på midsommarnatten gående motsols kring busken/trädet.

Naturmedicin Barken har använts som laxermedel. Bladen driver ut vatten ur kroppen. Avkok av bär, blad, blommor används som hårvårdsmedel. Ett ansiktsvatten gjort på dekokt av blommor blekte huden.

Övrigt Hela växten har en narkotisk lukt, varför den driver all slags uttömningar. Är utvärtes brukad reppelerande, i anledning härav anser man på landet växten vara ett slags universalmedel och ett ypperligt svett drivande medel, i synnerhet i form av "flädermos" (Linné) Linné angav att trädets skugga var giftig för människorna. Andra källor uppger att det inte är lämpligt att plantera fläder för nära huset eftersom dess doft gav huvudvärk.

Trädet är giftigt för höns, bären dödar hönsen enligt lantmännens erfarenhet. Blommorna dödar påfåglar (Linne)

Beskrivning. Fläder är en stor buske eller litet träd som kan bli ända upp till fem meter hög. Grenar och kvistar har rent vit märke. Bladen sitter motsatta, de är parbladiga med ett uddblad, liksom hos de övriga arterna i släktet [flädrar](#) (*Sambucus*). Fläder blommar i juni-juli, blommorna är vita med ljusgula ståndarknappar och sitter i vida, platta blomställningar. Frukterna är först röda men blir som mogna svarta och glänsande.

Fläder får inte förväxlas med [druvfläder](#) (*S. racemosa*) och [sommarfläder](#) (*S. ebulus*) som båda är giftiga. Druvfläder är också en buske men har gulvita blommor i rundade klasar, röda frukter och grenarnas märke är brun, den blommar också tidigare än fläder. Sommarfläder är en storvuxen ört, drygt meterhög, med blomställningar och frukter som hos fläder, men skiljer sig från denna också genom sina röda ståndarknappar.

Utbredning. Fläder anses som ursprunglig i den svenska floran, men har också odlats sedan gammalt. Den förekommer främst i södra Sverige, men kan odlas långt upp i landet.

Första fynduppgift är från 1600-talet men arten är känd sedan medeltiden (Nordstedt 1920).

Användning. Fläder odlas ofta som prydnadsbuske och fler olika namnsorter förekommer, till exempel flikbladig fläder ('Laciniata'). Av blommorna, men även av frukterna, kan man göra flädersaft. Flädermärke brukades tidigare vid tillverkning av mikroskopiska preparat, och flädermärghuskulor användes vid skolexperiment med statisk elektricitet. Fläder hade förr stort anseende som läkeväxt, enligt Nyman (1867) betraktades den flerstädes som något av universalmedicin och dyrkades ibland som en gudomlighet, hyllfrun. Man utnyttjade främst blommor och frukter, men även blad och innerbark användes. Blommorna (*Flores Sambuci*) fungerade som svettmedel och av frukterna (*Baccæ Sambuci*) framställdes flädermos (*Rob Sambuci*). Frukterna kunde också användas för färgning.

Etymologi. Artnamnet *nigra* kommer av latinets *niger* (svart) och syftar på frukternas färg. Det äldre namnet hyll av isländskan hol (hål) vilket anses syfta på de unga grenarnas ihållighet (Dybeck enligt Nyman 1867).

Getruta

Galega officinalis L.

Nektar 3
Pollen 3

Svenska getruta, getärt
Engelska Goat's Rue, Italien Fitch
Norska geitvikke
Danska Stregbælg
Tyska Geissraute, Pestilenzkraut
Finska Rohtovuohenherne

Beskrivning. Getruta är en stöväxt rikt grenad och nästan busklik flerårig ört med uppräta stälkar. Stälken och bladen är kala. Bladen har fem till nio par smalt äggrunda småblad och smalt lansettlika stipler. Getruta blommar i juli-augusti. Blommorna är stora och vita eller ljusvioletta med violett ådring och sitter i skaftade rikblommiga klasar. Varken fodret eller andra delar av blomställningen är körtelhåriga. Fröbaljorna är bruna och uppräta. Den andra arten, [fodergetruta](#) (*G. orientalis*) skiljs genom att ha ganska mörkt violetta blommor, bredare småblad och stipler samt genom att blomställningen och fodren är körtelhåriga.

Användning. Getruta odlas som foderväxt eller till prydnad. I äldre tid, sedan medeltiden, har växten använts för framställning av läkemedel mot diabetes.

Utbredning. Getruta som ursprungligen kommer från sydeuropa har i Sverige påträffats förvildad på kulturlandskap i flera sydsvenska landskap, bland annat i Skåne, Blekinge, Östergötland, Västergötland, Närke, Södermanland och Uppland.

Första fynduppgift är från Örby i Västergötland och publicerades 1922 (Hylander 1971).

Gran

Picea abies ssp abies, *P. abies f. fennica*, *P abies subsp. acuminata*, *P. abies f. obovata*, *P. abies subsp. fennica*, *abies subsp. europaea*, *P, abies var. acuminata*, *P. abies var. arctica*, *P. abies var. germanica*, *P, excelsa*, *P. fennica*

Nektar 0
Pollen 1

Svenska rödgran, vanlig gran; altaigran (ssp. Obovata)

Engelska norway spruce

Norska gran

Danska rødgran, rødgran

Tyska Tanne, Fichte, Rot-Tanne, Gemeine Fichte

Finska tavallinen kuusi

Användning Veden användes bl.a. till musikinstrument, grenarna till tunnband och rötterna till rep.
Kådan går att använda som bränsle i lampor samt som hygienartikel.

Biodling Är värd för en del barrlöss som kan ge honungsdagg. Det förekommer i stor omfattning vissa år.

Beskrivning. Gran är ett av de få vildväxande [barrträden](#) i Sverige. Kronan har en smalt konisk form och huvudstammen är rak, de övre grenarna är uppåtriktade och de nedre grenarna är ofta hängande. Barren sitter enstaka direkt på grenarna och har en långsmal infästning i motsats till [ädelgranar](#) (*Abies*), vars barr fäster med en cirkelrund skiva. Barren blir omkring åtta till tio år gamla, men senare års förurning anses förkorta livslängden i utsatta områden. Hanorganen är röda liksom honkottarna. Pollenkornen sprids med vinden i oerhörda mängder under maj-juni, efter pollineringen sker befruktning och fröna mognar under hösten. Fröspridningen sker dock inte förrän påföljande vår. De mogna kottarna är hängande och uppträder vissa år i stort antal, så kallade kotteår. I norra Sverige förekommer granar med smalare växtsätt vars kottar har rundade fjäll. Dessa kallas altaigran och anses utgöra en särskild underart (ssp. *obovata* (Ledeb.) Domin). Formrikedomen är mycket stor hos granen och ett flertal avvikande former har namngivits, till exempel ormgran. Även former med gulbrokiga barr eller med gulgröna kottar är kända.

Utbredning. Gran förekommer i hela landet utom i de allra sydligaste delarna, där den dock ofta förekommer i skogsplanteringar. Man har ofta ansett att den invandrat norrifrån efter senaste istiden och sakta spritt sig söderut, men senare tids forskning har ifrågasatt detta. Gran växer företrädesvis på näringsrik, gärna fuktig mark men är beroende av att bilda mykorrhiza med olika svamparter (till exempel blodriskar) för att kunna ta upp tillräckligt med näring ur marken. Gammal örtrik granskog är en av de artrikaste växtmiljöerna, i vilken flera sällsynta växter lever, bland annat orkidéerna [norna](#) (*Calypso bulbosa*) och [skogsfru](#) (*Epipogium aphyllum*). Blåbärsgranskog är en typ av [hedgranskog](#) och den vanligaste naturtypen i Sverige.

Första fynduppgift. Arten är känd sedan medeltiden (Nordstedt 1920).

Äldsta-största. Inget annat inhemskt träd kan mäta sig med granen i reslighet. År 1883 fälldes, i Nybro, Västergötland, en 51 meter hög gran vars omkrets vid basen var 5,3 meter. Sådana jättar är dock mycket ovanliga numera på grund av intensiv avverkning. Granen blir inte mer än drygt 400 år, medan [tallen](#) (*Pinus sylvestris*) kan bli betydligt äldre.

Användning. Granens ved är gulvit och har många användningsområden. Speciellt viktig är den för framställning av pappersmassa och byggnadsvirke. Gran är en av landets viktigaste exportråvaror. I övrigt används gran till framställning av terpentin. Enligt Nyman (1868) lär staden Amsterdam till stor del vara byggd på svenska granpålar. I äldre tid brukades barken till taktäckning, de unga rötterna till korgarbeten och kottarna till färgning.

Övrigt. Idag köper de flesta en gran till jul, men det är en ganska ny företeelse. De första julgranarna i Sverige kom på 1700-talet efter tysk förebild. Andra arter som brukar säljas till jul är nordmannsgran (*Abies nordmanniana*) som ofta kallas kungsgran, [blågran](#) (*Picea pungens*) och [serbgran](#) (*P. omorika*). Gran är Medelpads landskapsblomma.

Etymologi. Artnamnet *abies* är ett namn på ädelgran. Namnet används också som vetenskapligt namn på släktet [ädelgranar](#) (*Abies*). Svenska namnet gran (*graa*n) är känt sedan medeltiden och ingår ofta i medeltida Ortsnamn (Fries 1904).

Gräslök

Allium schoenoprasum var *schoenoprasum* A. *schoenoprasum* L. f. *jurmoëense* (O. A. Eklund) (var. *jurmoëense*), *A. schoenoprasum* L. ssp. *sibiricum* (L.) Celak., *A. sibiricum* L. (var. *Sibiricum alvargräslök* (var. *alvareense*), *jättegräslök*, *sibirisk gräslök* (var. *sibiricum*), *skärgårdsgräslök* (var. *jurmoëense*), *trädgårdsgräslök* (var. *schoenoprasum*)

NEKTAR 1

POLLEN 3

Svenska gräslök, keipe

Norska graslauk

Danska purløg

Tyska Schnittlauch,

Engelska Chives, Sand Leek

Finska Ruoholaukka, Ruohospuli

Förekomst odlad

Användning Används i foder till kalkonkycklingar. (Linné) många trädgårdsodlare anser att gräslök gynnar tillväxten av rosor, morötter och tomater.

Mat och dryck Gräslök användes av kineserna redan 3.000 f.kr. Den introducerades i Europa av Marco Polo på 1500-talet

Övrigt Linné konstaterade att lantmännen strödde de hackade bladen på fisk. Han konstaterade också att den användes som foder till kycklingar

plantavstånd 10-30 cm

Vissa trädgårdsodlare anser att gräslök gynnar tillväxten av rosor, morötter och tomater.

Gräslök användes av kineserna redan 3.000 f.kr. Den introducerades i Europa av Marco Polo på 1500-talet

Biväxt Bin attraheras av gräslöksblommor, anses vara en god nektarkälla och ger något pollen.

Beskrivning. Gräslök är en flerårig ört som kan bli upp till tre decimeter hög. Stjälkarna och bladen är trinda. Gräslök blommar i juni, blomställningen är toppställd, saknar groddknoppar och omges av två oansenliga hölsterblad. Blommorna är omkring en centimeter långa och har rödvioletta, violetta eller sällan vita kalkblad. Ståndarna är kortare än kalkbladen och saknar flikar på ståndarsträngarna. Gräslök varierar i utseende och ett par varieteter brukar urskiljas och ges svenska namn, som *alvargräslök* (var. *alvareense* Hyl.), *jättegräslök* (var. *sibiricum* (L.) Hartm.), *skärgårdsgräslök* (var. *jurmoëense*

O. A. Eklund) och huvudvarieteten trädgårdsgräslök (var. *schoenoprasum*).

Gräslök känns igen på sina rödvioletta blommor som sitter samlade i runda huvudlika samlingar och sina smala, trinda och ihåliga blad. Flera andra arter av [lökar](#) (*Allium*) är snarlika gräslök, med smala blad och rödvioletta eller rosaröda blommor. Arterna [backlök](#) (*A. oleraceum*), [rosenlök](#) (*A. carinatum*) och [sandlök](#) (*A. vineale*) skiljs genom att ha groddknoppar i blomställningen. De två sällsynta arterna [kantlök](#) (*A. senescens*) och [klipplök](#) (*A. lineare*) saknar groddknoppar bland blommorna, men skiljs genom platta mer eller mindre rännformade blad, samt utskjutande ståndare som är längre än kalkbladen.

Utbredning. Gräslök förekommer främst i kusttrakterna, men den odlas ofta och påträffas ibland förvildad på torra ställen. Arten är kalkgynnad och är en karaktärsväxt på Ölands och Gotlands [alvar](#), men också på strandklippor vid havet.

Första fynduppgift publicerades i Rudbecks *Catalogus plantarum* år 1658 (Nordstedt 1920).

Användning. Gräslök odlas ofta som kryddväxt.

Etymologi. Artnamnet *schoenoprasum* kommer av grekiskans *skhoinos* (säv, tåg) och *prason* (lök).

Gul nunneört

Pseudofumaria lutea (L.) Borkh., Corydalis lutea, Fumaria lutea L

Nektar 2
Pollen 1

Svenska gul nunneört, handnunneört
Engelska yellow corydalis
Norska -
Danska lærkesporre, gul-
Tyska Gelber Lerchensporn
Finska Keltakiurunkannus

Beskrivning. Gul nunneört är en lågväxt, ljusgrön, flerårig ört med flikiga blad och små gula blommor. Stjälken är upprätt och grenig. Bladen är två till tre gånger pardelade och har skaftade och omvänt äggrunda småblad, de är gröna på översidan och blågröna på undersidan. Gul nunneört blommar under hela sommaren, från juni till september, med gula blommor som sitter samlade i klasar. Blommorna har hinnaktiga, lansettlika stödblad och blomkronan är rent gul och har en kort sporre. Frukten är kapsel.

Gul nunneört kan knappast förväxlas med andra arter. Den likaså gulblommiga arten [sibirisk nunneört](#) (*Corydalis nobilis*) är betydligt större och har blekare gula blommor med mörka spetsar och lång sporre, samt flikiga stödblad.

Utbredning. Gul nunneört är en odlad art som förvildats i södra och mellersta Sverige. Arten kommer ursprungligen från södra Europa.

Första fynduppgift som förvildad publicerades 1943 (Hylander 1971).

Användning. Gul nunneört odlas som prydnadsväxt.

Etymologi. Artnamnet *lutea* betyder gul och syftar på blommans färg.

Gurka

Cucumis sativus

Nektar	3
Pollen	3
Svenska	Gurka
Engelska	Cucumber
Norska	-
Danska	agurk
Tyska	Gurke
Finska	kurkku
Biväxt	För pollinering rekomenderas 2-10 samhällen /.ha

Gullris

Solidago virgaurea, *S. lapponica* With., *S. virgaurea* L. f. *arctica* R. W. Hartm., *S. virgaurea* L. ssp. *minuta* (L.) Arcang., *S. virgaurea* L. var. *subglabra* Neuman (ssp. *alpestris*)

Nektar 2
Pollen 1

Svenska gullris, tysenfryd, jungfruris, rävtunga, gulris, gyllengroört

Engelska Golden Rod, Woundwort, Aaron's Rod, Solidago

Norska Gullris

Danska Almindelig Gyldenris , Gyldenris

Tyska Goldrute, St Petersstab

Finska Kultapiisku

Beskrivning. Gullris är en flerårig ört med gula blommor. Stjälken är upprätt och blir en halv meter hög, den har strödda, brett lansettlika blad med grov nervatur och sågad kant. Gullris blommor från juli till september. Blomkorgarna är sju till tio millimeter långa och sitter i mer eller mindre täta klaselika samlingar. Holkfjällen är tegellagda. Strålblommorna är tunglika och minst fyra millimeter långa, diskblommorna är rörlika. Frukten är ribbad med hårpensel. Två underarter av gullris förekommer i Sverige, underarten lappgullris (ssp. *alpestris* (Waldst. & Kit.) Greml.) är mer lågväxt och har färre men större blomkorgar än vanligt gullris (ssp. *virgaurea*).

Gullris kan knappast förväxlas med andra arter. De ofta odlade och förvildade arterna [höstgullris](#) (*S. gigantea*) och [kanadensiskt gullris](#) (*S. canadensis*) är mer storväxta, har smalare blad, yviga blomställningar med bågböjda grenar, samt mindre blomkorgar som har kortare strålblommor. Hybrider mellan gullris och kanadensiskt gullris kan förekomma om arterna växer tillsammans.

Utbredning. Gullris är vanlig i hela landet och växer i nästan alla miljöer, till exempel i ängar, skogar och fjällhedar. **Första fynduppgift** publicerades på 1600-talet (Nordstedt 1920).

Användning. Te av gullris ansågs förr vara stärkande och användes bland annat mot njursjukdomar (Hoffberg 1792).

Etymologi. Artnamnet *virgaurea* kommer av latinets *virga* (spö, ris) och *aureus* (guldgul, gyllene). Gullris omtalas redan av Linné som ett jämtländskt namn på arten.

Gurkört, *Borago officinalis*

Nektar 2
Pollen 3

Svenska gurkört, stofferblommat , borag

Engelska borage . bugloss

Norska agurkurt

Danska hjulkroner

Tyska Einjähriger Boretsch

Finska purasruoho

Allmänt Gurkörten är ettårig men frösprider sig lätt. Gurkört och smultron trivs bra tillsammans.

Mat och Dryck Bladen ger välsmakande sallader. Saften från bladen ger tillsammans med citronsaft socker och vatten en god dryck. I det antika Grekland och romariket lade man gurkört i vin. Den gurkliga smaken var sval och uppfriskande. Seden att lägga gurkört i drinkar varade in i vår tid.

Folketro och mytologi Gurkört har använts mot feber och lungbesvär. En blandning av gurkört, maskrosor och vattenkrasse såldes som "vår-dricka" (England) Omslag av gurkört sägs kyla och mildra inflammationer

Övrigt Ur denna växt utvinns gammalinolesyra, en livsnödvändig fettsyra. GLA ingår i vissa hudkrämer samt i naturmedel mot premenstruell spänning. På medeltiden användes gurkörten mycket i matlagning. Den har odlats i England sedan mitten av 1400-talet. Blommorna kanderades och bladen användes i sallader och soppor. Den användes också för att smaksätta drycker. Gurkörten var också ett populärt motiv i broderier i Tudor och Stuarts tid i England

Beskrivning. Gurkört är en strävårig, ettårig ört som kan bli upp till sju decimeter hög. Stjälken är upprätt och har strödda, ovala till lansettlika blad, de nedre bladen är skaftade och de övre är oskaftade. Gurkört blommar från juni till augusti med blå blommor som sitter i glesa knippen. Blommorna är stora, fatlika med stjärnlikt utbredda, klarblå kronflikar med blekare mitt. Ståndarna lutar inåt och bildar en långt utskjutande, mörkviolett kon i mitten av blomman. Delfrukterna är skrovliga och har ett köttigt bihang. Gurkört karakteriseras av sin styva behåring och de stjärnlika blommorna med hopstående ståndare, arten kan knappast förväxlas med någon annan svensk växt.

Utbredning. Gurkört är en odlad art som ibland kan påträffas förvildad. Arten hör ursprungligen hemma i Sydeuropa.

Första fynduppgift som förvildad är från Skåne och publicerades av Lilja i Skånes flora år 1870, men arten har varit odlad sedan medeltiden (Nordstedt 1920).

Användning. Gurkört odlas som prydnadsväxt eller kryddväxt, och anses även vara en av de bästa bifoderväxterna. Sedan medeltiden har dess blad och blommor använts

bland annat som feberstillande medel. Vin där man låtit gurkörtblad dra ansågs bota melankoli och svårmod. Numera använder man unga blad och stjälkar i sallad och blommorna till dekoration.

Etymologi. Artnamnet *officinalis* kommer av latinets *officina* (verkstad, apotek) och syftar på artens användning som läkeväxt. Sitt svenska namn, gurkört, har den fått på grund av sin gurkliknande smak och lukt. Namnet användes första gången år 1877, i äldre litteratur kallas den vanligen stofféblomma för att man, enligt Linné, "plägar med des blomor utstoffera kötfat etc".

Hallon

Rubus idaeus

Nektar 3
Pollen 2

Svenska hallon, hinnbär, brombär, fallbär, ullbär, åkerbär, bramsbär, bringbär

Engelska Raspberry, Thimbleberry

Norska bringebær

Danska hindbær

Tyska Himbeere

Finska vadelma, vattu

Ammännt

Användning Hallon har inte haft särskilt stor betydelse ur folkmedicinsk synvinkel.

Mat och dryck Bären användes till saft och sylt

Övrigt En intressant uppgift är emellertid att man med hjälp av hallon och björnbär kan avgöra till vilken kategori färgblindhet en person hör. Om man behöver använda fingrarna för att avgöra om ett hallon är moget, så är man grönbild, och på samma sätt är man rödbild om man måste klämma på björnbäret för att avgöra om det är moget.

Hallon har ansetts vara ett oöverträffat medel mot hjärtåkommor

Planet: Venus Element: Vatten Gudar/väsen: Amor Magiskt bruk: Kärlek och skydd. Bär med dig eller drick som thé för att lindra smärtan i ditt hjärta när din älskade har lämnat dig. Ha i amulett när du och din käreasta har en kris för att lättare orka igenom. Mycket bra thé för kvinnor i största allmänhet.

Biväxt Vildhallon (*Rubus idaeus*) utgör många biodlares huvuddrag. Hallonblomman har bland de högsta sockervärde som påträffats. Sockervärdet är den mängd socker som produceras per dygn och blomma. För hallon ligger värdet mellan 3 och 7 mg. Som jämförelse ligger vitklöver mellan 0,01 och 0,2 mg. Hallonblomman lämnar nektar hela dagen, vilket gör den till en idealisk biväxt.

Pollinering Bin ökar skörden

Hjärtstilla

Leonurus. cardiaca L. ssp. *vulgaris* (Moench) Hyl., (*L. cardiaca* L. var. *vulgaris* (Moench) Briq. (ssp. *cardiaca*), *L. cardiaca* L. var. *villosus* (d'Urv.) Benth., *L. quinquelobus* Gilib. (ssp. *villosus*)

Nektar 3
Pollen 1

Svenska Hjärtstilla,, bonässla; äkta hjärtstilla (ssp. *cardiaca*), ullig hjärtstilla (ssp. *villosus*)

Engelska Motherwort

Norska Løvehale

Danska Almindelig Hjertespend

Tyska Echtes Herzgespann, Löwenschwanz

Finska Nukula

Beskrivning. Hjärtstilla är en flerårig, högväxt ört som kan bli mer än en meter hög. Stjälkarna är skarpt fyrkantiga, ibland rödaktiga, och har motsatta, skaftade blad. De övre bladen är smala och grunt treflikiga medan de nedre är handlikt flikiga med tre till sju flikar. Hjärtstilla blommar i juli-augusti med små ljusröda blommor som sitter i täta kransar som bildar en axlik ställning i toppen av stjälken. Fodret är femflikigt med fem nästan likstora, uddspetsiga flikar och kronan är tvåläppig med en hjälmformad, vithårig överläpp. Delfrukterna är håriga upptill. Två underarter förekommer i Sverige, huvudunderarten äkta hjärtstilla (ssp. *cardiaca*) har stjälkar med tätt korthåriga ribbor, medan underarten ullig hjärtstilla (ssp. *villosus*) har jämnt håriga stjälkar med längre utåtriktade hår. Hjärtstilla kan knappast förväxlas med andra arter, den är den enda av de [kransblommiga växterna](#) (Lamiaceae) som har djupt handflikade blad.

Utbredning. Hjärtstilla förekommer sällsynt i södra och mellersta Sverige. Den växer på kulturpåverkad mark, runt gårdar. **Första fynduppgift** publicerades på 1600-talet (Nordstedt 1920).

Användning. Under 1500- och 1600-talet användes hjärtstilla mot hjärklappning och enligt Hoffberg (1792) var den "af stärkande kraft". Bara ett par år senare skriver dock C. Quensel i *Svensk Botanik* (1804) att den har "redan längesedan blifvit i Medecinen bortlagd och har ej mera än latinska namnet qvar af sitt fordna anseende mot hjertklappning". Eftersom den är en gammal medicinalväxt odlas den ofta i kryddträdgårdar.

Etymologi. Artnamnet *cardiaca* kommer av grekiskans *kardia* (hjärta) och anses syfta på att den förr användes mot hjärklappning. Det svenska namnet hjärtstilla föreslogs av Elias Fries år 1864, i äldre litteratur kallas den vanligen bonässla. Bonässla har också använts som namn på arten [bosyska](#) (*Ballota nigra*).

Honungsfacelia

Phacelia tanacetifolia (*P. tripinnata*)

Pollen 3
Nektar 1

Svenska Honungsfacelia , honungsört, knippört

Engelska Bee Food, phacelia

Norska honningurt

Danska honningurt

Tyska Büschelschön

Finska aitohunajakukka

Förekomst Odlad.

Allmänt Tål 6-10 graders kyla, kan sås fram till september. Prydnadsväxt, gröngödning.

Gror snabbt och bildar täta bestånd om den bredsås. Bildar snabbt ett sammanhängande "täck" som hindrar andra växter att gro och växa. Den är därför användbar att så i potatislandet vart efter som man tar upp ett kok färskpotatis : kratta jämt och bredså så hålls ogräset borta. När den blommat över är det bara att vända ner plantorna - och de fungerar som gröngödning.

Beskrivning. Honungsfacelia är en ettårig, medelstor, styvhårig ört med blekt violetta blommor. Stjälken är upprätt, ofta grenig upptill, med strödda, två till tre gånger parflikiga blad. Honungsfacelia blommar under hela sommaren. Blommorna är mycket kort skaftade och sitter i ensidigt knippe som är hoprullat i knoppstadiet. Fodret är djupt femflikigt med smala flikar. Blomkronan är violett, klockformad och trubbigt femflikig med långt utskjutande ståndare. Frukten är en enrummig kapsel. Honungsfacelia kan bara förväxlas med andra tillfälliga arter ur släktet [facelior](#) (*Phacelia*).

Utbredning. Honungsfacelia är en odlad art som påträffas tillfälligt i södra och mellersta Sverige, vanligen i vägkanter eller annan kulturpåverkad mark. Den hör ursprungligen hemma i västra USA. **Första fynduppgift** som förvildad är från Uppsala, Uppland och publicerades 1904 (Hylander 1971).

Användning. Honungsfacelia odlas som bifoderväxt eller till gröngödsling, och den ingår ibland i blomsterfröblandningar för rabatten.

Etymologi. Artnamnet *tanacetifolia* kommer av *Tanacetum*, som är det vetenskapliga namnet på släktet [renfanor](#), och *folium* (blad). Namnet syftar på att bladen liknar dem hos [renfana](#) (*Tanacetum vulgare*).

Humlelusern

Medicago lupulina L.

Nektar 2
Pollen 1

Svenska Humlelusern, humlelucern, humleluzern

Engelska Black Medick

Norska Snigleskolm

Danska Humle-Sneglebælg

Tyska Hopfenklee

Finska Nurmimailanen

Beskrivning. Humlelusern är en ett- eller tvåårig, vanligen lågväxt ört som kan bli upp till fyra decimeter hög. Stjälkarna är nedliggande till upprätta. Bladen är trefingrade och har fint tandade småblad som har en liten uddspets. Humlelusern blommar från maj till september med små gula blommor som sitter samlade i runda till avlånga klasar. Kronan är två till tre millimeter lång. Frukterna är bara upp till tre millimeter långa, när de mognat är de svarta och spiralformigt böjda med nätådrig yta. De innehåller bara ett frö vilket skiljer den från alla andra [luserner](#) (*Medicago*).

De andra arterna i släktet med små gula blommor, [tagglusern](#) (*M. polymorpha*) och [sandlusern](#) (*M. minima*), har fåblommiga klasar och taggiga mångfröiga baljor som är spiralvridna i flera varv. Förutom med dessa kan humlelusern förväxlas med [jordklöver](#) (*Trifolium campestre*) och [trådklöver](#) (*T. dubium*), dessa har dock småblad som är något urnupna i spetsen, blommor som sitter kvar efter att de vissnat, samt små raka fruktbaljor som är inneslutna i de vissna blommorna.

Utbredning. Humlelusern är vanlig i södra och mellersta Sverige men förekommer tillfälligt även i norra Sverige. Den växer på öppen kulturpåverkad mark.

Första fynduppgift publicerades i Rudbecks *Hortus botanicus* år 1685 (Nordstedt 1920).

Etymologi. Artnamnet *lupulina* betyder 'lik humle' och kommer av *lupulus* som är ett gammalt namn på [humle](#) (*Humulus lupulus*). Namnet syftar troligen på de små blomklasarna som liknar humlets honblomställningar.

Hallon

Isop

Hyssopus officinalis L.

Nektar 3
Pollen 1

Svenska Isop
Engelska Hyssop
Norska Isop
Danska Isop
Tyska Ysop
Finska

Biodling Den påstås vara en bra biväxt, men den förekommer naturligtvis inte i den omfattningen att den gör någon större nytta för biodlarna.

Beskrivning. Isop är en flerårig halvbuske med aromatisk doft. Den blir upp till halvmeterhög och är tätt förgrenad. Bladen är lansettlika och helbräddade. Isop blommar från juli till september. Blommorna är små, vanligen mörkt blåviolettera, men kan ibland vara vita eller rosa, de sitter i fåblommiga kransar samlade i en ensidig axlik ställning. Blomman är tvåläppig med kort och platt överläpp och treflikig underläpp, ståndarna är utskjutande. Isop kan knappast förväxlas med andra arter.

Utbredning. Isop är en ursprungligen odlad art som ibland förekommer som förvildad, den är hårdig ända upp längs Norrlandskusten. Arten hör ursprungligen hemma i Sydeuropa men började odlas i klosterträdgårdar i Mellaneuropa redan under 900-talet.

Första fynduppgift som förvildad är från domkyrkogården i Linköping, Östergötland och publicerades år 1765 (Hylander 1971). Arten finns dock omnämnd redan under medeltiden.

Användning. Isop är en gammal krydd- och medicinalväxt, som används främst till grönsaksrätter och sallader. Förr ansågs den vara stärkande i 'bröstsjukdomar'. Isop är också ofta odlad som kantväxt i rabatter då den blommar länge och tål hård klippning.

Etymologi. Artnamnet *officinalis* kommer av latinets *officina* (verkstad, apotek) och syftar på artens användning som läkeväxt.

Kantnepeta

Nepeta x faassenii

Nektar	3
Pollen	1

Svenska	Kantnepeta
----------------	------------

Engelska	Faassen's Catnip
-----------------	------------------

Norska	Kattmynte
---------------	-----------

Danska	katteurt
---------------	----------

Tyska	
--------------	--

Finska	mirrinminttu, matalakissanminttu
---------------	----------------------------------

Klöverarter

Trifolium ssp

Klöverarter anses som bra dragväxter. Det skiljer dock mellan olika arter bland annat beroende på blompipens längd.

Alsikeklöver

Trifolium hybridum (T elegans)

Nektar

Pollen

Svenska

Engelska

Norska

Danska

Tyska

Finska

Bockhornsklöver

Nektar

Pollen

Svenska

Engelska

Norska

Danska

Tyska

Finska

Blodklöver

Trifolium incarnatum L.

Pollen 3

Nektar 3

Pollinering

Svenska blodklöver, crimsonklöver

Engelska crimson clover

Norska blodkløver

Danska

Tyska**Finska** Veriapila

Beskrivning. Blodklöver är en ettårig ört som kan bli upp till fyra decimeter hög. Stjälken är upprätt och mjukt hårig. Bladen är trefingrade med ganska breda, omvänt äggrunda småblad som är håriga på båda sidorna. Stiplerna är breda och trubbiga. Blodklöver blommar från juni till augusti med röda blommor som sitter samlade i ett långskaftat avlångt huvud. Fodret är hårigt och har tio nerver och fem liklånga foderflikar. Kronan är blodröd vilket i kombination med de långsträckta blomhuvudena gör att arten ser mycket speciell ut. Blodklöver kan knappast förväxlas med de andra klövrarna. De rödblommiga arterna [rödklöver](#) (*T. pratense*),

Utbredning. Blodklöver förekommer tillfälligt på kulturmark i södra och mellersta Sverige.

Första fynduppgift är från Lund, Skåne och publicerades av Lilja i andra upplagan av *Skånes flora* år 1870 (Hylander 1971).

Etymologi. Artnamnet *incarnatum* kommer av latinets *carneus* (köttfärgad) och syftar på blommfärgen.

[skogsklöver](#) (*T. medium*) och [alpklöver](#) (*T. alpestre*), har runda blomhuvuden och är fleråriga.

Rödklöver

Trifolium pratense L

Nektar 2
Pollen 3
Samhällen per ha 2-3

Svenska Rödklöver, honungsblomster, mjölontuppa, rödkolla, rödtuppa, rödväppling, smäregräs

Engelska Red clover, common purple trefoil, Trefoil, Purple Clover, Meadow Trefoil, Meadow Honeysuckle

Norska Rødkløver

Danska Rødkløver

Tyska Rotklee

Finska Apila

Biodling Rödklöver har en så djup blompip att bina normalt inte når ner till nektarn. Vid vissa förhållanden kan dock nektarnivån vara högre.

Almmännt Rödklöver har en rätt lång blompip och bina når ofta inte ner till nektarn. Under vissa omständigheter kan nektarn stiga så högt att bina når ner.

Användning Foderväxt

Beskrivning. Rödklöver är en flerårig ört som saknar utlöpare. Stjälken är rak, vanligen grenig, och kan bli upp till fem decimeter hög. Bladen är trefingrade och har ofta ljusa fläckar på småbladen. Stiplerna är breda. Rödklöver blommar hela

sommaren och fortsätter att blomma till långt in på hösten. Blomhuvudena är oskaftade och sitter ensamma eller två tillsammans. Foder är hårigt och har tio nerver. Kronan är vanligen rosa eller röd, men kan ibland vara vit. Frukthaljans övre del är glatt och hård medan undre delen är tunn och matt. Rödklöver är mycket variabel vad gäller hårlighet och bladform. Då man importerat vallfrö har flera utländska sorter kommit in, vilka sedan förvildats och korsats med den ursprungliga typen och arten har därför blivit mycket mångformig. Fyra varieteter anses förekomma i Sverige, ängsrödklöver (var. *pratense*), amerikansk rödklöver (var. *americanum* Harz), strandrödklöver (var. *maritimum* Zabel) och foderrödklöver (var. *sativum* Schreb.).

Rödklöver kan förväxlas med [skogsklöver](#) (*T. medium*) och den mycket sällsynta [alpklövern](#) (*T. alpestre*). Skogsklöver skiljs genom att den har utlöpare och därför ofta växer i stora bestånd, samt att den har krokig stjälk, smalare stipler och skaftade blomhuvuden. Alpklöver har foder med tjugo nerver, smala småblad och oftast ogrenad stjälk.

Utbredning. Rödklöver är vanlig i hela landet och den odlas också ofta som vallväxt. Den växer vanligen på kulturpåverkad mark.

Första fynduppgift publicerades av Rudbeck i *Catalogus plantarum* år 1658, men arten är känd sedan medeltiden (Nordstedt 1920).

Användning. Blommorna kan torkas och malas till mjöl, vilket var vanligt på Irland under nödår enligt Linn

Etymologi. Artnamnet *pratense* kommer av latinets *pratium* (äng) och betyder 'som växer på ängar

Vitklöver

Trifolium repens

Nektar 3
Pollen 1
Bi per ha 2-3

Svenska Vitklöver, vitvåpling , vitkullor

Engelska White Clover, White Dutch Clover,Dutch Clover

Norska Kvitkløver

Danska Hvidkløver

Tyska Weissklee

Finska valkoapila

Förekomst Odlad

Övrigt Höjd 20-40 cm

“Att liksom hos Oxalis bladen hos Trifolium reser sig upp, då regn tillstundar, därom råder intet tvivel, detta iakttog redan Plinius “(Linné)

Biväxt Vitklöver (*Trifolium repens*) blommar från juni till september. Pollenet har ett högt biologiskt värde för bina. Blommorna levererar mest pollen mellan kl 12

och 14 och det är då som bina drar hem det mesta. Nektarn innehåller omkring 44% socker vilket är ca 5% mer än rödklövers. Den innehåller något mer druvsocker än fruktsocker och kristalliserar lättare än rödklöverhonung där förhållandet är det motsatta. Ren vitklöverhonung är ljus och söt den saknar egentlig arom.

Krokus,

Crocus vernus (L) *C. napolitanus* Mord. Laun. & Loisel., *C. neapolitanus* (Ker Gawl.) Mord. Laun.

Nektar 1
Pollen 3

Svenska krokus, vårkrokus, vårsaffran

Engelska Dutch crocus, spring crocus.

Norska Vårkrokus , krokus

Danska Vår-Krokus , krokus

Tyska -

Finska Keväinen saframikukka

Allmänt Krokus (*Crocus vernus*), finns i många former. Alla odlas våra trädgårdar. Det är de vårblostande sorterna som vi som biodlare gläds mest åt. Blomningstiden inträffar som regel i mars/april. En annan känd krokusart är *Crocus sativus* som lämnar saffran. Den odlas ej i Sverige

Biväxt Krokusen är tillsammans med Vintergäcka den tidigaste nektarleverantören. Hassel blommor också mycket tidigt, men lämnar bara pollen, som tyvärr saknar de aminosyror bina behöver. Krokusblomman lämnar 1,9 mg pollen, vilket är jämförbart med äppleblomman. Färgen på pollenklumparna är orangegul. Det finns inga uppgifter om hur stor nektarproduktionen är. Det som bina hämtar hem från Krokus går genast åt till yngeluppfoädninö, så någon krokushonung lär vi aldrig få smaka.

Beskrivning. Vårkrokus är en lågväxt, flerårig ört. Stammen är knölformig och kläds av pappersartade bladsliderester som spricker upp på längden. Bladen är smala och gräslåka, drygt fem millimeter breda och mörkgröna med ljusare mittnerv. Vårkrokus blommor tidigt på våren, i mars-april, men ibland redan i februari. Blommorna är ganska stora och robusta med vita, violetta eller lila kalkblad som ofta är mörkare på utsidan. Blomtuben är vanligen violett till lila men kan vara vit om även blomman i övrigt är vit. I blommans inre är svalget kalt eller hårigt och har mer eller mindre violett färg men saknar gult. Vårkrokus är den vanligaste av de två [krokusar](#) (*Crocus*) som är naturaliserade i Sverige. Den kännetecknas av sina kraftiga blommor som vanligen är violetta utan gula inslag, samt den färgade blomtuben och de relativt breda bladen. Arten [snökrokus](#) (*C. tommasinianus*) skiljs genom att vara till alla delar spädare, med vitaktig blomtub och blad som endast blir omkring tre millimeter breda.

Utbredning. Vårkrokus härstammar från Syd- och Sydösteuropa men förekommer odlad och naturaliserad i vårt land. Arten påträffas ganska allmänt på kulturpåverkad mark i södra Sverige. Den växer i gräsmark, skogsbyn, väökanter och tomtmark. Inte sällan planteras vårkrokus i till synes naturlåga miljörer. En rad olika namnsorter med variation i blomfärg odlas.

Första fynduppgift som förvildad publicerades 1832 (Hylander 1971).

Kungsmynta

Origanum vulgare

Nektar	2
Pollen	2
Svenska	Kungsmynta, oregano, konungagräs, märrmynta, konig, dosta, vild mejram, fjärtmynta, konung, kungsmejram, gemen dosta, konungsört, spansk humle, vild majeran
Engelska	Wild Marjoram, Compact Oregano, Turkish Oregano, Winter Oregano, Perennial Marjoram, Variegated Marjoram, Marjoram, Oregano, European oregano, organum, wild marjoram, common marjoram, grove marjoram, y of the mountain
Norska	Kung , bergmynte, kungsgras, kong
Danska	merian
Tyska	Majoran, Badkraut, Dorant, Dost, Dosten, Mutterkraut, Costenz, Brauner Dost, Wohlgemut, Brauner Dosten, Oregano
Finska	måkimeirami, meirami
Allmänt	10-15 cm mellan plantorna, 30 mellan raderna.

Mat och Dryck Krydda i sallader soppor (ärtsoppa) stekar, såser, blodmat, lever, korv, vilt och färs.

Torkade blad användes till pizza, tomaträtter, ärtsoppa och sallader.

Den origano som används som pizzakrydda är grekisk mejram som är en annan art

Kan användas i stället för te (Linné)

Växten lägges i jäsande öl (cerevicia) av västgötarna för att detta hastigare skall bli rusande. Hänges i fat för att ölet ej skall surna (Linné)

Folketro och mytologi Enligt folktron skall örten fördriva ormar. Mejram var en symbol för hedern och den äktenskapliga lyckan i nordisk folketro. Lagg en krans av mejram på din älskades huvud och er kärlek blir evig.

Skyddar mot både häxor och Hin Onde. En planta i trädgården lär räcka.

Naturmedicin Lätt antiseptisk, kramplösande och smärtstillande. Förkylning lindras av ångorna från mejram kokande i vatten.

Mejramte anses vara bra mot snuva. Det är matsmältningsfrämjande, kramplösande, slemlösande och inflammationshämmande.

Övrigt Örten, eller dess nära släktingar, är känd från såväl det antika grekland som Rom. I England började den odlas på 1200-talet i klosterträdgårdarna.

Beskrivning. Kungsmynta är en medelstor, flerårig ört som kan bli drygt en halv meter hög. Stjälkarna är upprätta och upprepat greniga i toppen. Bladen är kortskaftade med äggrund bladskiva som har helbräddad eller fint naggad kant och tilltryckt behåring. Kungsmynta blommar i juli-augusti med små, rödvioletta blommor som sitter i huvudlika eller kvastlika samlingar i stjälktoppen. Blommornas stödblad är rödaktiga och blomkronorna är tvåläppiga med en

ganska platt överläpp och en treflikig underläpp. Ståndarna är utskjutande. Kungsmymta är lätt att känna igen på de styvt upprätta stjälkarna och de rödvioletta blommorna som sitter i täta toppställda gyttringar. Hela växten är kryddlukande och kan i soliga lägen vara rödaktig.

- Användning.** Torkade blad av kungsmymta används som krydda under namnet oregano, men den torkade krydda som saluförs är ofta en blandning av blad från andra underarter än den som finns i Sverige och även andra arter av [kungsmyntor](#) (*Origanum*) kan ingå. I plantskolor säljs ofta namnsorten 'Compactum' som är nästan kuddformad i växtsättet. Kungsmymta har också använts som färgväxt och färgar rött.
- Utbredning.** Kungsmymta är ganska sällsynt och förekommer från Skåne till Jämtland. Den växer i skogsbryn, backar och bergknallar, huvudsakligen i kalktrakter.
- Första fynduppgift publicerades** i Rudbecks *Catalogus plantarum* 1658, men arten är känd sedan medeltiden (Nordstedt 1920).
- Etymologi.** Artnamnet *vulgare* kommer av latinets *vulgus* (hop, allmänhet) och betyder vanlig.

Kålrot

Brassica napus ssp. rapifera L.,

Pollen

Nektar

Engelska

Norska

Danska

Tyska

Finska

Se raps

Lavendel

Lavandula angustifolia Mill., *Lavandula delphinensis*,
Lavandula officinalis , *Lavandula vera*, *Lavandula fragrans*

Nektar 3
Pollen 1

Svenska Äkta lavendel
Engelska English Lavender, True Lavender,, Lavender Vera
Norska Lavendel
Danska -
Tyska Lavendel
Finska Tähkälaventeli , Laventeli

Allmännt Lavendel finns i olika varianter, blå,rosa,vit. Användes i bl.a. doftpåsar i linneskåp
 Kan klippas till smala häckar .Lavendelblomman användes som smaksättning i tex marmelad, vinäger och olja. Ingår i "Herbes de Provence"
 Lavendel anses ha lugnande verkan

Beskrivning. Lavendel är en flerårig, aromatiskt doftande, grågrön halvbuske som blir omkring fem decimeter hög. Bladen är filthåriga och lansettlika med inrullad bladkant. Lavendel blommar i juli-augusti med blåviolettera blommor som sitter i kransar i axlika, toppställda, långskaftade blomsamlingar. Kronan är tvåläppig, med en kort överläpp och en treflikig, kort underläpp.Lavendel kan inte förväxlas med andra arter.

Utbredning. Lavendel är en odlad art som ibland kan påträffas förvildad i Sydsverige. Arten hör hemma i Medelhavsområdet, i Sverige är den härdig upp till södra Norrland. Första fynduppgift som förvildad är från Malmö, Skåne och publicerades 1933 (Hylander 1971). Arten finns dock omnämnd redan under medeltiden.

Användning. Lavendel odlas som prydnadsväxt i trädgårdar och parker, framförallt används den som kantväxt. Blomskotten kan skördas och användas till lavendelpåsar och potpurrier. Lavendel brukar räknas till kryddväxterna och man lär kunna använda den till örtte, i Sydeuropa används bladen för att krydda kött. Den har också utnyttjats som läkeväxt och anses vara lugnande och kramplindrande. I Medelhavsområdet odlas [lavendrar](#) (*Lavandula*) i stor skala för kosmetikaindustrin.

Etymologi. Artnamnet *angustifolia* betyder smalbladig och kommer av latinets *angustus* (smal) och *folium* (blad).

Maskros

Taraxacum ssp

Nektar 3
Pollen 3

Svenska Maskros

Engelska Dandelion

Norska løvetann

Danska mælkebøtte

Tyska Löwenzahn

Finska Yleinen voikukka

Allmännt I Norden finns uppskattningsvis 1000 arter av maskrosor. De vi vanligtvis hittar i våra gräsmattor tillhör sektionen ogräsmaskrosor och omfattar ca 100 arter. Det krävs mycket goda fackkunskaper för att skilja de olika arterna från varandra.

Biodling Maskrosor spelar en stor roll för biodlingen. Dels börjar de blomma tidigt på säsongen, dels brukar de förekomma i stora mängder. De uppges ge nektar endast på förmiddagen.

Mat och dryck Unga blad användes i soppor och sallader. De gröna bladens beska smak kan man motverka genom att låta plantan växa i mörker. De då vita bladen användes i sallader.
Roten bör skivas oc förvällas innan den kokas.
Roten innehåller kolhydraten Inulin.Roten kan torkas och rostas för att användas som ersättning för kaffe. Bladen C-vitamin

Myntor

Mentha ssp

Allmänt om olika myntor.

- Allmänt** Släktet anges ge något nektar och gott om pollen (1-3) Uppgifter om olika arter saknas på de flesta. Det förekommer att andra arter, som inte tillhör släktet har namn på mynta, t.ex. temynta, kattmynta m.fl.
- Beskrivning.** Fleråriga, kala eller håriga, beståndsbildande örter med krypande jordstam och underjordiska utlöpare. Blad starkt doftande, sågade eller tandade. Blommor i kransar i bladvecken, ibland i huvud eller axlik klase. Foder femflikigt, foderflikar likformiga. Krona fyrflikig med likstora flikar, vit, blekviolett eller rödviolett. Ståndare fyra, ibland utskjutande. Delfrukter rundade, elliptiska. Kromosomtal varierande.
- Övrigt.** Artsystematiken inom släktet myntor är mycket svårbemästrad. Många av arterna är inte bara variabla beroende på växtplatsens beskaffenhet, utan också kapabla att korsa sig och några myntor som tidigare betraktades som arter anses numera vara beständiga, beståndsbildande hybrider. Flera olika uppfattningar om vad som utgör arter och hybrider har presenterats under åren. Gemensamt för hybriderna är att de oftast är sterila, men de sprids lätt med sina underjordiska utlöpare. Både de vetenskapliga och svenska namnen har ändrats flera gånger, vilket lett till ytterligare namnförbistring.
- Användning.** Myntor odlas som krydda för sitt innehåll av aromatiska oljor och de används i konfektyr, likör, glass, choklad, tandkräm och eau-de-cologne.
- Etymologi.** Släktet *Mentha* uppkallades av Linné efter nymfen Minthe i den grekiska mytologin, men var också ett växtnamn hos Hippokrates (400 f. Kr.).
- Släktet har omkring 25 arter. I Sverige förekommer fem arter, varav endast [åkermynta](#) (*M. arvensis*) och [vattenmynta](#) (*M. aquatica*) är ursprungliga. De tre övriga är odlade arter som naturaliserats. Utöver dessa fem förekommer även ett par livskraftiga hybrider vilka sprider sig vegetativt och blir beståndsbildande, nämligen ädelmynta (*M. x gracilis*) av vilken flera namnsorter med egna svenska namn odlats och förvildats, samt kransmynta (*M. x verticillata*). Vanligast i odling är pepparmynta (*M. x piperita*), [grönmynta](#) (*M. spicata*) och [rundmynta](#) (*M. suaveolens*), alla tre kan påträffas förvildade i Sverige. Ytterligare ett par arter och hybrider kan påträffas tillfälligt.

Majs

Zea mais

Nektar 1
Pollen 0

Svenska majs, jordgubbsmajs

Engelska Indian Corn , Maize, sweet corn, Corn Silk , Oswego Arrowroot , Field corn

Norska

Danska

Tyska Mais

Finska maissi

Förekomst Odlad

Almmännt Livsmeel

Mat och dryck

Övrig allergiinnehållet i pollenet är betydande

Biväxt Majs är en komersiellt mycket viktig gröda. Traditionell bilitteratur ger inte mycket uppgifter om samspelet mellan bin och majs. I ett av standardverken när det gäller pollinering med bin " Pollination Directory for World Crops" av Eva Craine & Penelope Walker står dock inte mycket om majs, utöver att pollinationen sköts av vind - och gravitation.

Majs saknar nektar. Växten besöks av bin för polleinsamling men i vilken mån bina bidrar till pollineringen är okänt. Majsens blomning sammanfaller inte heller med bisamhällets största behov av pollen för yngeluppfödning. och det mesta pollenet (40%) avges också inom en kort tidperiod på dygnet (mellan 10.00 och 1.00). Därmed skulle man kunna säga att förhållandet mellan majs och bin i stort sett saknar intresse. Men det finns andra aspekter också.

Genom olika företag har tagits fram gemförelad majs (*Bt maize*). Därmed blir bin intressanta. Normalt sprids det vindburna pollenet 500 m, men om bin eller andra insekter är inblandade kan det spridas längre. Detta har betydelse när det gäller säkerhetsavstånd mellan odlingar med genmodifierad majs och annan majs.. Undersökningar har gjorts med att placera bisamhällen på olika avstånd från odlingar med Bt-majs och undersökningar har gjorts dels av pollen i honung, dels av insamlade pollenklumpar. I honunge var halten pollen från Bt-majs låg. I de pollenklumpar som samlades in var halten pollen från Bt-majs störst från de samhällen som fanns närmast fältet 4,8-5 % , medan de i samhällen längre från fältet var 0,9 % eller mindre.

Det är endast få studier med få samhällen som redovisas och det är upp till läsaren av den här sidan att själv värdera resultatet !

I en av rapporterna finns också en hänvisning till en fransk studie som skall ha angett att pollen från genförelade grödor kan förkorta livet på vuxnabin och störa deras förmåga till orientering.

Mjölke

Epilobium angustifolium L., Chamaenerion angustifolium (L.) Scop.,
Chamerion angustifolium (L.) Holub.

Nektar Pollen

Svenska	Mjölke, mjölke., almecke,almokke, almocke, berghampa, bockramm, bomullsgräs, brudabloss, brudfackla, duntrav, eldmärke, elgstjelk, getstabb, kalfrumpa, himmelgräs, himmelsrikesgräs , hömjölke, högmjölke, ilbrand, Illermjolk,ilmjölke, ållenmärke, rallarros,råbockegräs, råmjölksgräs, kropp, kalvrumpa, mjölkört, miltjamilor, mjölksgräs , mjölkört, praktduna,råfrumpa , rävrumpa, rävsvars, skogsblöss, stort vidjegräs med skidor,vidjegräs, vidjegräs med purpurblomma, åldermjolk, älgerams brudfackla, , kropp, mjölkört, praktduna, rallarros, rävrumpa, rävsvars,
Engelska	Rosebay Willowherb
Norska	Geitrams
Danska	Gederams
Tyska	Schmalblättriges Weidenröschen
Finska	Maitohorsma
Isländska	Sigurskúfur

Beskrivning. Mjölke är en kal, nästan ogrenad flerårig ört som kan bli upp till en och en halv meter hög. Alla blad sitter strödda, de är lansettlika, ofta mörkgröna på ovansidan och ljusare under. Mjölke blommar i juli-augusti med rosaröda blommor som sitter samlade i en lång toppställd smalt pyramidformig klase. Blomman har långa vita utskjutande ståndare, ett likaledes långt utskjutande stift med fyrflikigt märke och dess kronblad är något olikstora.

Blomknopparna som oftast avslutar blomklasen är smalt elliptiska på långa skaft. Efter blomningen mognar frökapslarna och sprider stora mängder med små frön, alla försedda med långa tunna fröhår som kan spridas med vinden över stora avstånd.Mjölke kan knappast förväxlas med de andra arter. De övriga arterna i släktet [dunörter](#) (*Epilobium*) har motsatta blad, åtminstone nedtill, och blommor med likstora kronblad.

Utbredning. Mjölke är allmän i hela landet, från Skåne till Lapplands fjälltrakter. Den växer gärna på sandiga marker som banvallar, vägkanter och kulturmark, men är ofta vanlig även på hyggen och i [fjällbjörkskog](#). Genom sin goda spridningsförmåga kan den dyka upp på snart sagt alla lämpliga växtplatser.

Första fynduppgift publicerades 1658, men arten är känd sedan medeltiden (Nordstedt 1920).

Övrigt. Blommorna är större och har en annan symmetri än hos övriga arter i släktet, på grund av det har mjölke ofta förts till ett eget släkte.

- Användning.** Fröhåren samlades förr och användes som stoppningsmaterial. Under 1700-talet gjordes försök med att använda fröhår från mjölke och [jolster](#) (*Salix pentandra*) istället för bomull och Liungquist skriver i Påfund til den Svenska Bomullens ränsning och redande (Kongliga Wetenskapsacademiens Handlingar, 1745) att "Ullen blifver ren och hvit som en snö, samt len som det finaste silke". Enligt Retzius (1806) kan späda skott ätas som [sparris](#) (*Asparagus officinalis*) och rötterna kan torkas, malas och användas till nödbröd.
- Etymologi.** Artnamnet *angustifolium* kommer av latinets *angustus* (smal) och *folium* (blad) och syftar på bladformen. De många svenska namnen vittnar om att denna art är välkänd i de flesta landsändar. Det äldre svenska namnet mjölkört eller mjölkörter har också använts som namn på [törlar](#) (*Euphorbia*), och namnet rävrumpa har använts som namn på [åkerfräken](#) (*Equisetum arvense*).

Pestskråp

Petasites hybridus, *P. officinalis* Moench, *P. ovatus* Hill

Nektar 3
Pollen 3

Svenska Pestskråp, pestillenrot, pestrot, rödskråp pestilleört

Engelska Butterbur, Sweet Coltsfoot, heliotrope

Norska Lækjepestrot, alminderlig pestrot

Danska Tordenskræppe, pestilensurt

Tyska Pestwurz, Lattichwurz

Finska Etelänruttojuuri, pestilensurt

Förekomst: Allmän på näringsrik fuktig mark. Sprids med rotstockar. Tvåbyggare, honblommor ovanliga.

Ammänt: Blommor kommer tidigt på våren och är 10-15 cm höga. Bland våra inhemska växter har denna de största bladen, som kan bli upp mot 1m i diameter. Höns och andra smärre djur döljer sig under dem vid regnväder (Linné)

Användning: Ingen känd användning. Har förekommit inom naturmedicinen. Från rotstocken har gjorts en drog som ansetts verksam mot hjärtbesvär, hosta och förkylning (Wild Flowers sid 221)

Mat och dryck: Livsmedelsverket avråder från att växten användes i livsmedel (2004)

Beskrivning. Pestskråp är en flerårig ört med blekröda blomkorgar i vanligen täta och axlika klasar. Bladen är mycket stora och kan bli ända upp till en meter breda, bladskivorna är rundade med hjärtlik bas och bladundersidan är grön eller något gråluden. Pestskråp blommar redan i april-maj. Blomstjälken är brun- eller rödaktigt fjällig och bara ett par decimeter hög under blomningen men tillväxer senare. Blomkorgarna sitter ensamma eller flera tillsammans i vecken av de spetsiga stjälpfjällen, blommorna är rosa.

Arten är till övervägande del tvåbyggare, men kan delas in i fyra typer, de rent honliga, rent hanliga, med övervägande del honblommor eller med övervägande del hanblommor. I Sverige förekommer nästan bara typen med övervägande hanblommor, honplantor är bara kända från ett fåtal platser (Kers, L. E. 1991. Könsfördelningen hos *Petasites hybridus*, pestskråp, i Sverige. - Svensk Botanisk Tidskrift 85). Honplantorna har yviga, ofta greniga klasar med mindre blomkorgar, samt blomstjälkar som kan bli ända upp till 1,5 meter höga under fruktmognaden.

Utbredning. Pestskråp förekommer som odlad eller förvildad från Skåne till Gästrikland. Den hör ursprungligen hemma i Syd- och Centraleuropa, västra Sibirien och Kaukasus.

Första fynduppgift publicerades på 1600-talet (Nordstedt 1920).

Användning. Pestskråp har använts som medicinalväxt sedan medeltiden, roten användes främst mot konvulsioner men den ansågs till och med bota pest. På 1950-talet

upptäcktes i pestskråp den aktiva substansen petasin. Det är en seskviterpen som är nästan 15 gånger så effektiv som alkaloiden papaverin, vilken används i kramplösande medicin.

Etymologi. Artnamnet *hybridus* betyder hybrid, namnet kommer av Linné delade upp den i två arter, den honliga typen *Tussilago hybrida* och den hanliga *Tussilago petasites*. Svenska namnen pestskråp, pestrot och pestilensrot av att den ansågs bota pest.

Pumpa

Cucurbita pepo

Nektar 2
Pollen 2

Svenska Pumpa, prydnadspumpa, vintersquash, spagettipumpa,

Engelska Pumpkin, squash, winter squash, Acorn Squash, Jack o'Lanterns, Delicata Squash, Naked-Seeded Pumpkins, marrow, Spaghetti SquashSummer Squash

Norska -

Danska Græskar

Tyska Kürbis

Finska Kurpitsa, spaghettikurpitsa, koristekurpitsa, zucchini

Pärlhyasint

Muscari botryoides

Nektar 2
Pollen 1

Svenska Pärlhyasint

Engelska Grape hyacint

Norska Perleblomst

Danska Druehyacint

Tyska

Finska

Raps

Brassica. napusL. ssp. oleifera (Moench) Metzg., B. napus L. var. oleifera (Moench) Delile (ssp. napus), B. napus L. ssp. napobrassica (L.) O. Schwarz, B. napus L. ssp. napus sensu Hämet-Ahti et al., B. napus L. var. napobrassica (L.) Rchb. (ssp. Rapifera, kålrot (ssp. rapifera)

Nektar
Pollen

Svenska Raps. kålrot (ssp. rapifera)

Engelska RapeOil-seed Rape (ssp. napus), Swede (ssp. rapifera)

Norska Raps

Danska Raps (ssp. napus), Kålroe (ssp. Rapifera)

Tyska Raps; Ölrap (ssp. napus), Kohlrübe

Finska Rapsi (ssp. napus), Lanttu (ssp. rapifera)

Beskrivning. Raps, och dess underart kålrot, är storväxta, kala, ett- eller tvååriga örter. Stjälken blir meterhög och är något grenig upptill. Bladen är kala och blågröna, ofta med blådagig yta. De nedre bladen är vanligen parflikiga med stor ändflik, medan de övre är hela och stjälskomfattande. Raps blommar i juni-juli, blommorna är stora och klargula, de utslagna blommorna sitter oftast lägre än blomknopparna. Skidorna är upp till en decimeter långa och en halv centimeter breda, med tydligt spröt. Två underarter förekommer i Sverige, huvudunderarten raps (ssp. *napus*) som har normal rot och kålrot (ssp. *rapifera* Metzg.) som har en starkt uppsvälld rot. Raps känns igen på de blågröna bladen med vaxartat överdrag och de stora gula blommorna som sitter lägre än knopparna. Den förväxlas dock ofta med rybs (*B. rapa* ssp. *oleifera*), som är en underart av [åkerkål](#) (*B. rapa*). Rybs skiljs genom rent gröna, vanligen glest styvhåriga blad och utslagna blommor som sitter högre än knopparna.

Utbredning. Raps odlas i stora delar av landet och är allmän som ogräs i [åkrar](#), vid [gårdar](#), i vägkanter och på [runderatmark](#).

Första fynduppgift är från Gotland och publicerades år 1662, men den är känd sedan medeltiden (Nordstedt 1920).

Användning. Raps odlas i stor skala för sina oljerika frön, av vilka bland annat framställs rapsolja och margarin. Den är vår viktigaste inhemska oljeväxt, men började odlas storskaligt först efter andra världskriget. Fröna hos raps har en oljehalt på 30-40%. Kålrot (ssp. *rapifera*) odlas och används som rotfrukt. Innan odling av [potatis](#) (*Solanum tuberosum*) blev vanlig under 1700-talet var kålrötter och rovor viktig basmat. Rova (*B. rapa* ssp. *rapa*) är en underart av [åkerkål](#) (*B. rapa*).

Etymologi. Artnamnet *napus* kommer av grekiskans *nape* (rova).

Reseda

Reseda napus

Nektar	3
Pollen	2

Svenska	Reseda
----------------	--------

Engelska	mignonette
-----------------	------------

Norska

Danska

Tyska

Finska

Rubusar

Rubus

Rubusar är kanske ett namn som inte används alltför ofta, men det är det vedertagna namnet på växter som tillhör familjen Rubus.

Familjen omfattar ett stort antal arter som finns i Sverige.

Frukterna som egentligen är en samling stenfrukter är uppskattade som föda och skördas såväl från vilda som odlade exemplar.

Familjen delas in i ett antal subgenus.

Rubus subgen. Anoplobatus Focke	rosenhallon
Rubus subgen. Chamaerubus Kuntze	hjortron
Rubus subgen. Cylactis (Raf.)	Fockestenbär
Rubus subgen. Idaeobatus Focke	hallon
Rubus subgen. Rubus	björnbär

Till stenbären hör t.ex. åkerbär (*Rubus arcticus* L.) och allåkerbär (*Rubus xstellarcticus* (G. Larss.) H. E. Weber). Dessa har på de senare åren tilldragit sig ökat intresse för odling.

Allåkerbären saluförs i trädgårdshandeln under ett antal namnsorter. För att man skall få frukt måste två olika namnsorter korspollineras. Ger enligt uppgift frukt andra året.

Björnbären är den största gruppen, och delas in i tre sektioner:

Rubus sect. Caesii Lej. & Courtois	blåhallon
Rubus sect. Corylifolii Lindl.	krypbjörnbär
Rubus sect. Rubus	äka björnbär

I Sverige finns ca 90 arter av björnbär. Dessutom förekommer korsningar mellan olika arter. Av dem som har svenska namn heter de flesta något på björnbär. Dessutom förekommer ett antal lokala namn Ett sådant är Gotlands välkända Psalmbär, som på rikssvenska kallas Blåhallon (*Rubus caesius* L.).

Den arten kan också vara ett exempel på att samma art har ett antal mer eller mindre lokala namn. Hittills har vi funnit: björnhallon, björnhjortron, blåhallon, blåhallonbuske, brambär, brambärsbuske, kalvhjortron, kalvlortar, käringbär, käringtarmar, kärringhallon, kärringhår, lille krypande brambär uti åkern, ljungpinnar, psalmbär, salmbär, skottluva, slätterlufva, snärjbär, strandhallon, surhallon, svarthallon, tarmreva, åkerbrambär, åkerbär, åkerreva .

De namn som börjar på bram- påminner om det engelska namnet Bramble som betecknar björnbär (troligtvis utan någon hänvisning till någon speciell art.

En lista över Rubusarter i USA, (PLANTS National Database), upptar ett stort antal ater, varav ca 250 har amerikanska namn.)

Rent generellt kan sägas att rubusar är intressanta för biodling och i många fall en god dragkälla.

Ringblommor

Calendula officinalis

Nektar	1
Pollen	1
Svenska	ringblomma, ringeblomma, ringelblomma, solsivker
Engelska	Pot Marigold, ymbgidegold, Calendula, ruddes, mary gowles , marybud, Marigold, summer´s bridge
Norska	ringblom
Danska	morgenfrue
Tyska	Ringelblume, Warzenblume, Regenblume, Magdalenblume. Totenblume, Garten-Ringelblume
Finska	kehäkukka

Rudbeckia

Nektar

Pollen

Svenska

Engelska

Norska

Danska

Tyska

Finska

Salvia (äkta),*Salvia officinalis*

Nektar 3
Pollen 2

Svenska Salvia äkta. Luktsalvia. lukteblad. balsamblad, kryddsalvia

Engelska Sage, Common Sage

Norska tesalvie

Danska salvia, have-

Tyska Salbei . Muskatellerkraut. Gartensalbei, Königssalbei

Finska ryytisalvia

Allmännt innehåller samma gift som Malört (se denna) Giftet är Thujon .och mängden varierar mellan 1,453 - 12,636 ppm
 Bör föryngras vart tredje eller fjärde år.

Mat Som krydda till fisk, feta köttätter, gurkinläggningar
 Te tillsammans med citronmeliss och pepparmynta

Naturmedicin Te av salvia ansågs förr vara slemlösande och gavs åt TBC-sjuka (Arbetet)

Övrigt Planet: Jupiter Element: Jord Gudar/väsen: Kalliope, Orfeus Magiskt bruk: Salvia är kraftigt renande och helande. Därför används plantan över hela världen för att rensa bort negativa vibrationer efter sjukdom, bråk och oroliga andar. Salvia används också vid olika slag av helande och bot. Plantan får livets goda att växa. Övrigt: Salvia är häxans skyddsplanta. Plantan bör inte användas av gravida eller ammande kvinnor då den hämmar mjölkproduktionen.

I salvia har sammanlagt 201 olika ämnen konstaterats:

Släktet har 900 arter, men bara fyra betraktas som bofasta i Sverige. Arten [klibbsalvia](#) (*S. glutinosa*) är gulblommig, medan de tre andra, [kranssalvia](#) (*S. verticillata*), [stäppsalia](#) (*S. nemorosa*) och [ängssalvia](#) (*S. pratensis*), har blåviolettera blommor. Ytterligare sju arter har påträffats tillfälligt. Till släktet hör också den välkända, odlade kryddväxten salvia eller kryddsalvia (*S. officinalis*) som kan påträffas tillfälligt förvildad. Flera andra arter odlas som prydnadsväxter, till exempel broksalvia (*S. viridis*), daggsalvia (*S. farinacea*) och praktsalvia (*S. splendens*). Luktsalvia är ett äldre namn på [balsamblad](#) (*Tanacetum balsamita*), en art som hör till släktet [renfanor](#) (*Tanacetum*) i familjen [korgblommiga växter](#) (Asteraceae).

Silvergran

Abies alba (*A. nobilis*, *A. pectinata*, *A. picea*)

Nektar 0
Pollen 0

Svenska Silvergran, europeisk ädelgran ,vanlig ädelgran

Engelska Fir tree, European Silver Fir, Common Silver Fir

Norska Vanleg edelgran

Danska Almindelig Ædelgran

Tyska Weisstanne, Tanne

Finska Saksanpihta, Saksanjalokuusi

Förekomst I Sverige främst som prydnadsträd

Användning Veden lätt och lös samt fri från harts. Speciellt långsamvuxet trä används i filolbottnar samt som resonansträ i pianon

Övrigt I Skåne kallas/kallades också idegranen för silvergran. Det är dock en helt annan art. (*Taxus baccata*) Silvergranen tillhör släktet *Abies*, ädelgranar. I planthandeln finns flera sorter. De flesta kräver ett milt klimat (zon I-IV) men bergsgranen, *Abies lasiocarpa*, uppges klara sig till och med i zon VII.

Biväxt Främst torde silvergranen vara gäst för barr/barklöss som i sin tur är källa till bladhonung. Framför allt torde detta gälla Tyskland och angränsande länder där bladhonung (Waldhonig) är en delikatess

Beskrivning. Silvergran är ett storväxt, vintergrönt barrträd som kan bli drygt trettio meter högt. Stammen är grov med ljust gråaktig och tämligen slät bark. Unga kvistar är täthåriga med tvåsidigt riktade barr, knoppfjällen är inte kådiga. Barren är mjuka och trubbiga, i spetsen något urnupna och omkring tre centimeter långa. De är blankt mörkgröna på ovansidan och har två vita strimmor på undersidan. Kottarna är upprätta, en till två decimeter långa och tre till fyra centimeter breda, med något utstickande täckfjäll.

Silvergran liknar flera andra arter i släktet [ädelgranar](#) (*Abies*), men karaktäriseras av att barren är tydligt tvåsidigt riktade och att knopparna saknar kådigt överdrag.

Utbredning. Silvergran är en ursprungligen odlad art som frösår sig villigt och som numera anses fullt naturaliserad. Den härstammar från Syd- och Centraleuropa.

Första fynduppgift som förvildad är från Fröllinge, Halland och publicerades år 1914 (Hylander 1971).

Användning. Silvergran odlas som skogsträd och planteras även som prydnadsträd i parker och trädgårdar.

Etymologi. Artnamnet *alba* är latinets ord för vit och syftar på de silvervita strimmorna på barrrens undersida. Trots sitt namn, silvergran, ger den inte ett silvrigt intryck och det är inte ovanligt att namnet silvergran felaktigt används på arten [blågran](#) (*Picea pungens*) vilken åtminstone som ung har en ljust blågrå eller blågrön färg.

Solros

Helianthus annuus (H. lenticularis)

Pollen 2
Nektar 2

Svenska Solros

Engelska sunflower

Norska Solsikke, Solvendel

Danska Almindelig Solsikke , solsikke

Tyska Sonnenblume

Finska Isoauringonkukka , auringonkukka

Franska Soleil tournesol

Ursprung Sydamerika; där den har odlats i åtminstone 3 000 år. Spanjorerna tog den med sig från Mexiko till Europa på 1500-talet. I Kina är den känd sedan runt år 1000 och har använts medicinskt. Tidigt odlad i Ryssland för frönas skull. Odlas i Sydamerika och södra Europa.

Beskrivning 2-4 m hög ört. Blomfästet där fröna (egentligen nötter) sitter kan bli upp till en halv meter brett.

Beredningar Solrosolja

Kosmologi I Kina har solrosen symboliserat långt liv och magisk kraft. I det aztekiska Mexiko pryddes sig prästinnorna med solrosor, i den persiska mytologin är blomman ett attribut till solguden Mithra.

I grekisk mytologi hör solrosen till solguden Helios och också till Apollon. Blomman har symboliserat blind kärlek och bedräglighet, t. ex. som den illustreras i berättelsen om havsnymfen Klytie, som förvandlas till en solros när Apollon försmår henne. Sedan dess vänder hon sig evigt upp mot Apollons sol. Av någon anledning var den också Dafnes blomma - hennes erfarnehet av Apollon var ju minst sagt olik Klyties - se lagerträdet.

I kristet bildspråk är solrosen en bild av jungfru Marias själ som ständigt vänder sig upp mot Gud. Eniga astrologer hänför den till solen.

Beskrivning. Solros är en vanligen mycket storväxt, ettårig ört. Stjälken är grov, ogrenad, styvhårig och kan bli mer än tre meter hög. Bladen är stora och skaftade, vanligen strödda, med hjärtlik tandad bladskiva. Solros blommar i augusti-september. Blomkorgarna är ofta mycket stora, ända upp till tre decimeter breda och sitter ensamma, ofta lutande, i stjälktoppen. Holkfjällen är örtartade och brett äggrunda med kort spets. Strålblommorna är vanligen gula men hos förädlade namnsorter kan de vara mer eller mindre rödaktiga. Diskblommorna är brunaktiga. Frukterna är plattat trekantiga, svarta eller med svarta strimor.

Pensel saknas men de unga frukterna har två korta borst som faller av tidigt och som inte sitter kvar på den mogna frukten. Solros är lätt att känna igen och kan knappast förväxlas med andra arter. Vildtypen av solros är mindre och

spädare än de förädlade namnsorterna och kan möjligen förväxlas med de likaså ettåriga arterna miniatyrsolros (*H. debilis*) och hamnsolros (*H. petiolaris*), vilka dock båda skiljs genom smalare och långt tillspetsade holkfjäll.

Utbredning. Solros är en odlad art som förekommer tillfälligt förvildad på kulturmark, som tomter, hamnar, bangårdar, jordhögar och [ruderatmark](#). Oftast påträffas exemplar av förädlade namnsorter. Arten hör ursprungligen hemma i Nordamerika.

Första fynduppgift som förvildad är från Lövsta, Järfälla socken, Uppland och publicerades 1913 (Hylander 1971).

Användning. Förädlade namnsorter av solros odlas i stor skala för framställning av 'solrosfrö', vilket egentligen är solrosens frukter, och för framställning av solrosolja. Frukterna används rostade i bröd och frukostflingor och är även en huvudbeståndsdel i fågelfrö. Förädlade sorter av solrosor odlas allmänt som utplanteringsväxter i trädgårdar. Högväxta enkelblommiga sorter hör till 'Giganteus-gruppen', sorter med fyllda korgar till 'Ligulosus-gruppen', lågväxta enkelblommiga sorter till 'Nanus-gruppen' och de med rödaktiga strålblommor 'Purpureus-gruppen'.

Etymologi. Artnamnet *annuus* kommer av latinets *annus* (år) och betyder ettårig.

Stäppsalia

Salvia nemorosa L.

Nektar

Pollen

Svenska Stäppsalia

Engelska Balkan Clary

Norska Steppesalvie

Danska Småblomstret Salvie

Tyska Hain-Salbei

Finska Lehtosalvia

Biväxt Uppgifter om stäppsalia saknas för tillfället. När det gäller släktet salvior varierar nektarbärdet mellan 2 och 3 och pollenvärdet mellan 1 och 3

Beskrivning. Stäppsalia är en flerårig, medelstor ört som kan bli drygt en halv meter hög. Stjälken är upprätt och har motsatta avlånga blad med grovt naggad kant. Stäppsalia blommar vanligen i juni-juli med blåvioletta blommor som sitter i fåblommiga kransar i en tät, långsmal, axlik ställning. Kronan är liten, bara upp till en och en halv centimeter lång, och tvåläppig med välvd överläpp och utskjutande stift. Stäppsalia kan korsa sig med [ängssalia](#) (*S. pratensis*), hybriderna kallas skogssalia (*S. x sylvestris*) och kan lokalt vara vanligare än föräldraarterna. Arten ängssalia skiljs genom större, blå blommor som är två till tre centimeter långa. Den småblommiga arten [kranssalia](#) (*S. verticillata*) skiljs genom breda, hjärtformade blad och rödvioletta blommor som sitter i mångblommiga, väl åtskilda kransar.

Utbredning. Stäppsalia förekommer mycket sällsynt i södra Sverige och är oftast bara tillfällig. Arten, som hör hemma i Öst- och Centraleuropa, är hos oss vanlig i odling och kan ibland förvildas nära bebyggelse.

Första fynduppgift är från Malmö och Lund, Skåne och publicerades 1903 (Hylander 1971).

Användning. Stäppsalia odlas som prydnadsväxt i rabatter, flera olika namnsorter finns i handeln.

Etymologi. Artnamnet *nemorosa* kommer av latinets *nemus* (lund) och betyder 'växer i lundar'.

Stockros

Alcea rosea (*Althaea rosea*, *Althaea chinensis* *Althaea officinalis*)

Nektar 3
Pollen 2

Svenska	Stockros
Engelska	Hollychock, Garden Hollyhock
Norska	stokkrose
Danska	stokrose
Tyska	Stockrose, Rosenmalve , Eibisch
Finska	tarhasalkoruusu, ruusu , salkoruusu
Förekomst	Trädgårdsväxt
Allmänt	Blommar andra året. Frösår sig lätt. Ett flertal varianter med olika färger förekommer.
Användning	Främst rötter och grenspetsar har använts inom folkmedicinen bl.a. mot besvär i andningsvägarna och urinorganen. Ingår i gasdrivande te.
Beskrivning.	Stockros är en två- till flerårig, högväxt ört med loberade till flikiga blad och mycket stora blommor. Stjälken som kan bli över tre meter hög är vanligen ogrenad och klädd med sträva hår. Bladen är grunt till djupt handflikiga, med tre till nio lober, bladkanten är tandad. Stockros blommor från juli till september, blommorna kan vara enkla eller fyllda och de är vanligen omkring en decimeter breda. Fodret har ett sex- till sjuflikigt ytterfoder vars flikar är sammanväxta vid basen. Kronbladen kan bli upp till fem centimeter långa och de kan vara vita, gula eller rosa till mörkt purpurroda. Ståndarröret är kalt och femkantigt. Frukten har klyftformade delfrukt. Stockrosens stora blommor gör att den knappast kan förväxlas med några andra malvaväxter (Malvaceae). Den något snarlika arten läkemalva (<i>Althaea officinalis</i> L.), som ibland kallats stockros, har mindre blommor, mjukhårig stjälk, samt runda och håriga ståndarrör. Arten gråmalva (<i>Lavatera thuringiaca</i>), har också den mindre blommor, samt treflikat ytterfoder och kala delfrukt.
Utbredning.	Stockros är vanlig i odling och kan ibland påträffas tillfälligt förvildad. Arten hör ursprungligen hemma i Kina.
Första fynduppgift	som förvildad är från Skåne och publicerades av Lilja i Skånes flora 1870 (Hylander 1971).
Användning.	Stockros odlas ofta som prydnadsväxt. Förr användes den som läkeväxt och ansågs ha samma egenskaper som läkemalva (<i>Althaea officinalis</i> L.)
Övrigt.	Enligt Mabberley (1997) har man i England uppmätt en stockros som var 7,39 meter hög (!)
Etymologi.	Artnamnet <i>rosea</i> kommer av <i>Rosa</i> som är det vetenskapliga namnet på släktet rosor .

Svarta vinbär

Ribes nigrum

Nektar 1
Pollen 1

Svenska svarta vinbär, tistron, distron

Engelska European Black Currants. Squinancy Berries, Black Currant

Norska solbær

Danska solbær

Tyska Schwarze Johannisbeere, Gichtbeere

Finska mustaherkka

Isländska Svört hlaupber

Pollinering: Bin ökar skörden med upp till 100%

Förekomst: Främst odlad. Ett antal namnsorter finns. Sprids gärna med fåglar och kan därför finnas förvildad.

Almännt. Kan lätt förökas med sticklingar eller genom att jordslå en gren. Set man då får är en klon, vilket bl.a. innebär att den har samma känslighet för sjukdomsangrepp.

Mat och dryck- Bären användes till saft och sylt. Bladen kan torkas till te. Anses var en av våra C-vitamin- rikaste växter

Beskrivning. Svarta vinbär är en medelstor, aromatiskt doftande buske med ofta utbredda grenar och svarta bär. Bladen är ganska stora och handflikiga med tre till fem flikar, bladundersidorna har talrika gula körtlar. Svarta vinbär blommar i maj-juni med grönaktiga blommor som sitter i hängande klasar, blommornas foderblad är håriga utvändigt. Bären börjar mogna i juli och är svarta och söta. Svarta vinbär kan knappast förväxlas med andra buskar, utom [trädgårdsvinbär](#) (*R. rubrum*) och [skogsvinbär](#) (*R. spicatum*), som dock har röda bär, mer upprätta grenar, doftlösa blad utan körtlar, samt kala blommor.

Utbredning. Svarta vinbär förekommer i nästan hela landet, den är troligen ursprunglig i Svealands kusttrakter, medan den i övriga delar anses vara förvildad. Den växer ofta i skogskärr och på stränder. Arten är mycket vanlig i odling.

Första fynduppgift publicerades på 1600-talet (Nordstedt 1920).

Användning. Bären används till saft, sylt och gelé. Både blad och bär kan användas som brännvinskrydda, bladen används också i inläggningar och till te. Svarta vinbär utnyttjades förr inom medicinen, bladen (*Folia tenera Ribis nigri*) användes som svettmedel och bären (*Baccæ Ribis nigri*) ansågs vara kylande och antiseptiska.

Etymologi. Artnamnet *nigrum* kommer av latinets *niger* (svart) och syftar på bärens färg. Det äldre svenska namnet tistron ingår i namn på platser i Stockholms skärgård, till exempel Tistronskär.

Svartsenap

Brassica nigra (L.) W. D. J. Koch *Melanosinapis communis* (L.) K. F. Schimp. & Spenn., *Sinapis nigra* L.

Nektar	?
Pollen	?
Svenska	Svartsenap
Engelska	Black Mustard
Norska	Svartsennep
Danska	Sort Sennep
Tyska	Schwarzer Senf
Finska	Mustasinappi
Biväxt	Värden saknas för närvarande. Släktet <i>Brassica</i> anses var goda både nektar och pollenväxter.
Beskrivning.	Svartsenap är en grenig, ettårig ört som blir omkring en meter hög. Stjälken är borsthårig nedtill. Bladen är mörkgröna, de nedre bladen är glest borsthåriga och parflikiga med en till tre par små flikar och en stor ändflik. Stjälkbladen är smalare och kortskaftade. Svartsenap blommar i juli-augusti, blommorna är stora med upprätta foderblad och gula kronblad. Fruktskidorna sitter mer eller mindre tryckta mot stjälken och är fyrkantiga och en till tre centimeter långa med ett kort koniskt spröt. Svartsenap karaktäriseras av stora gula blommor med upprätta foderblad, skaftade blad, samt tillplattat fyrkantiga skidor som sitter tryckta mot stjälken. De andra arterna i släktet kål (<i>Brassica</i>) har trinda skidor
Utbredning.	Svartsenap är sällsynt och påträffas tillfälligt på runderatmark , i åkrar och på havsstränder.
Första fynduppgift	publicerades av Linné år 1737 (Hylander 1971).
Användning.	Svartsenap odlades förr för sina fröns skull, vilka tillsammans med frön av vitsenap (<i>Sinapis alba</i>) används i senapstillverkning, bland annat till skånsk senap. Frön av arten sareptasenap (<i>B. juncea</i>) används främst för framställning av fransk senap.
Etymologi.	Artnamnet <i>nigra</i> är latinets ord för svart.

Temynta

Monarda didyma

Nektar 3
Pollen 1

Svenska Temynta, Bergamott

Engelska Oswego Tea, Bee Balm, beebalm , Bergamot, Scarlet Monarda, Horse Mint, Monarda, blue balm, high balm, low balm, mountain balm, mountain mint. Red bergamot

Norska

Danska

Tyska Goldnessel

Finska

Allmännt Förekommer i ett antal namnsorter i handeln. Kommer ursprungligen från Nordamerika, där indianerna använde den till te.

Timjan, kryddtimjan

Thymus vulgaris L.

Nektar ?
Pollen ?

Svenska Kryddtimjan, timjan, trädgårdstimjan

Engelska Garden Thyme, Thyme , common thyme. Mother of Thyme. English Thyme , French Thyme. Summer Thyme. Winter Thyme

Norska Have-Timian, prydtimjan

Danska Almindelig Timian, Have-Timian

Tyska Echter Thymian, Thymian, Gartenthymian. Roemischer Quendel, Jungferndemut, Wurstkraut, Zimis, Kuttelkraut

Finska Tarha-ajuruoho, Timjami

Närbesläktade arter. *Thymus serpyllum* subsp. *serpyllum*, backtimjan
Thymus pulegioides, stortimjan

Allmänt I timjan ingår en flyktig olja - tymol - som utnyttjas i munvatten, tandpasta salvor samt för konservering.
Kryddtimjan är en trädgårdsväxt som ibland förvildats. Det gäller kanske framför allt på Öland, där den funnit sig väl tillrätta.

20 cm mellan plantorna.

Mat och Dryck Användes i soppor (ärtsoppa) köträtter, såser, fisk sallader, råkost

Naturmedicin Te av timjan nyttjas mot förkylningar. 1,5 dl vatten och några kvistar timjan kokas i 10 min. dricks varmt. Lägg en matsked torkad timjan i handfatet, slå kokande vatten över och andas in ångorna, helst med en handduk över huvudet.

Övrigt Timjan är känd för sin antiseptiska verkan och användes som slemlösande och hostmedicin.

Linné rekommenderade timjan mot baksmälla.

I timjan ingår en flyktig olja - tymol - som utnyttjas i munvatten, tandpasta salvor samt för konservering.

Beskrivning. Kryddtimjan är en tuvbildande, risigt förgrenad dvärgbuske som kan bli ett par decimeter hög. Grenarna är vanligen upprätta och är inte rotsläende. Bladen är smalt avlånga med filthåriga undersidor och inrullade bladkanter. Kryddtimjan blommar från juli till september, blommorna är blekt rosaviolettera och sitter i kransar i en axlik ställning. Blomman har tvåläppigt foder, tvåläppig krona, samt fyra ståndare. De i Sverige vildväxande arterna [backtimjan](#) (*T. serpyllum*) och [stortimjan](#) (*T. pulegioides*) är båda nedliggande med rotsläende stjälkar, samt har platta, ovala blad som inte är filthåriga på undersidan.

Utbredning. Kryddtimjan är en i Sverige odlad art som ursprungligen hör hemma i västra Medelhavsområdet. Den kan ibland förvildas från odling och har på Öland blivit helt naturaliserad. På väl-dränerad mark kan den vara hårdig upp i Mellansverige.

Första fynduppgift som förvildad är från Öland och publicerades 1938 (Hylander 1971).

- Användning.** Kryddtimjan odlas som kryddväxt och är den timjan som används i matlagning. Av kryddtimjan utvinns också timjanolja som används vid parfymframställning.
- Etymologi.** Artnamnet *vulgaris* kommer av latinets *vulgus* (hop, allmänhet) och betyder vanlig.

Tusensköna

Bellis perennis L.

Nektar 1
Pollen 1

Svenska Tusensköna, bellis

Engelska Daisy

Norska Tusenfryd

Danska Tusindfryd

Tyska Gänseblümchen

Finska Kaunokainen

Beskrivning. Tusensköna är en lågväxt, flerårig ört. Stjälken kan bli drygt en decimeter hög och är bladlös. Bladen är spatellika med ett avsmalnande bladskäft och en grunt naggsågad bladskena, de sitter i en basal bladrossett som ofta är tätt tryckt mot marken. Tusensköna kan blomma under nästan hela året, men dess rikligaste blomning sker under försommaren. Blomkorgen sitter ensam i toppen av stjälken och är ungefär två centimeter bred, något plattad med två rader av örtartade holkfjäll och vita eller rosatonade strålblommor i flera rader. Diskblommorna är gula. Frukten är millimeterlång, starkt plattad och har varken pensel eller fjäll. Arten sprider sig lätt och förökar sig också med nya skott från den krypande jordstammen. Tusensköna är mycket karaktäristisk med sina vita eller rödlätta strålblommor och bladlösa stjälk. Den kan inte förväxlas med andra arter.

Utbredning. Tusensköna är vanlig i Syd- och Mellansverige, den växer på kulturpåverkad mark, i gräsmattor, parker och betesmarker.

Första fynduppgift är från Skåne och publicerades 1737 (Nordstedt 1920).

Användning. Tusensköna odlas ofta i rabatter eller som kantväxt. Odlade former av tusensköna kan ha fyllda korgar med enbart strålblommor, eller med strålblommor som är mörkare röda.

Etymologi. Artnamnet *perennis* betyder flerårig. Det svenska namnet tusensköna har förr använts på fler andra svenska växter, bland annat på den art som numera kallas [nysört](#) (*Achillea ptarmica*). *Bellis* är artens vetenskapliga släktnamn men används också som svenskt namn, i äldre litteratur kallas den ofta pytter.

Vallört, äkta

Symphytum officinale (Symphytum patens)

Nektar 3
Pollen 3

Svenska	äkta vallört, ,valla, svartrot, vällerot, läkelserot, sårläkia, sårläkeblomster, sliggerot, benvällerot, blodstilla, fetrot, groört, grodört, Kung Salomos rot , läkegräs, slingrot, fetört, benvälla
Engelska	Common Comfrey, Knitbone, Knitback, Yalluc, Slippery Root, Comfry, Consolida, Ass Ear, Blackwort, Boneset, Bruisewort. consolidae radix, black root, salsify, symphytum radix, wallwort, Healing Herb Gum Plant , Consound
Norska	valurt
Danska	kulsukker, lægekulsukker
Tyska	Beinwurz, Beinwell, Schwarzwurz, Bienenkraut, Gemeiner Beinwell, Grosse Wallwurz, Milchwurz, Wilder Comfrey, Wundschad, Kuchenkraut, Wallwurz, Beinhell
Finska	rohtoraunioyrri
Allmänt	Symphytum kan härledas till grekiskans "symphyo" betyder " som betyder "att förena" Det engelska namnet Comfrey härleds från det latinska ordet "conferta" , som betyder att knyta samman.
Användning	Roten är slemrik, ett utmärkt lim (Linné)
Mat och Dryck	Vallört innehåller stora mängder protein, 22-35 %. Den användes tidigare i sallader och var uppskattad av vegetarianer eftersom den innehåller vitamin B12. <i>Giftig. Se nedan.</i>
Övrigt.	Det är en gammal medicinalväxt och Linné angav att den var bra mot blodspottning. Använd <u>utvärtes</u> anses den vara bra mot mindre brännskador, skärsår och skrapår Ingår i flera patentmediciner mot div inflammationer OBS Nyare forskning pekar på att örten orsakar icke reparerbara skador på levern eller onormal leverfunktion. Dödsfall har rapporterats (källa Medscape 2004)
Beskrivning.	Äkta vallört är en högväxt, flerårig ört med vingkantad stjälk. Den sprider sig med utlöpare och bildar ofta stora bestånd. Bladen är stora och spetsigt äggrunda, de nedre bladen är skaftade medan stjälkbladen är oskaftade med långt nedlöpande bladbas. Både stjälken och bladen är styvt och vasst borsthåriga. Äkta vallört blommar i juni-juli, blommorna är blekrosa till violetta och har långa spetsiga foderflikar. Ståndarna har korta breda ståndarsträngar som är bredare än ståndarknapparna. Delfrukterna är spetsigt äggrunda, släta och blanksvarta. Äkta vallört liknar fodervallört (<i>S. asperum</i>), men den senare skiljs genom att även stjälkbladen är skaftade, utan nedlöpande bladbas. Dessutom har den senare klarblå blommor, korta foderflikar, långa ståndarsträngar som är smalare än ståndarknapparna och matt gråbruna och skrovliga delfrukter. Hybriden mellan de båda arterna är vanligare än föräldraarterna, den kallas uppländsk vallört (<i>S. x uplandicum</i>)

och är till utseendet ett mellanting med något nedlöpande blad, den är endast delvis fertil och har nedsatt fruktbildning.

Utbredning. Äkta vallört är sällsynt och växer på kulturpåverkad mark, vid gårdar och i vägkanter. arten förekommer från Skåne till Gästrikland.

Första fynduppgift är från Lund i Skåne och publicerades av Leche 1744, men arten är känd sedan medeltiden (Nordstedt 1920).

Användning. Roten av äkta vallört användes förr som läkemedel mot allehanda sjukdomar, invärtes brukades den bland annat mot diarré och blodspottning och utvärtes mot benbrott.

Etymologi. Artnamnet *officinale* kommer av latinets *officina* (verkstad, apotek) och syftar på artens användning som läkeväxt.

Videväxter

Salix

Allmänt

Salix innehåller ett stort antal arter. De flesta innehåller "vide" i namnet. Undantagen är joster, pil och sälg.

I Norden finns drygt 40 arter av släktet. De flesta uppges vara goda eller mycket goda dragväxter för såväl nektar som pollen.

Eftersom de blommar tidigt på våren har de en stor betydelse för bisamhällets utveckling.

Salixarterna är tvåbyggare, d.v.s. skilda han- och honplantor.

Vitsenap
Sinapis alba

Nektar 3
Pollen 3

Svenska Vitsenap
Engelska White Mustard
Norska Kvitsennep
Danska Gul Sennep
Tyska Weiße Senf
Finska Keltasinappi

Beskrivning. Vitsenap är en ettårig ört med parflikiga blad, gula blommor och håriga långsmala skidor med långt plattat spröt. Stjälkarna är upprätta, upp till åtta decimeter höga, och styvt borsthåriga. Alla blad är djupt parflikiga. Vitsenap blommor från juni till september. Blommorna har utåtriktade foderblad och fyra gula kronblad. Fruktskidorna är utåtriktade och ofta något knöliga, den nedre delen är borsthårig medan den övre delen, sprötet, är kalt, plattat och vanligen böjt. Skidan innehåller ofta bara ett fåtal klotrunda och vanligen blekt gulaktiga frön.

Förutom huvudunderarten vanlig vitsenap (ssp. *alba*) så kan också underarten linsenap (ssp. *dissecta* (Lag.) Simonk.) påträffas tillfälligt, den senare skiljs genom kala eller nästan kala frukter. Den andra arten i släktet, [åkersenap](#) (*S. arvensis*), har hela övre blad, oftast kala skidor med fyrkantigt spröt och mörka frön. Arten [svartsenap](#) (*Brassica nigra*) har fyrkantiga kortsprötade fruktskidor som är tryckta mot stjälken.

Utbredning. Vitsenap är en odlad art som påträffas i de sydliga landskapen men den kan tillfälligt påträffas även längre norrut. Den förekommer på odlad mark eller på ruderatmark. Arten kommer ursprungligen från Medelhavsområdet.

Första fynduppgift som förvildad är från Vessige, Halland och publicerades av Fries 1814, den är dock känd sedan medeltiden (Nordstedt 1920).

Användning. Vitsenap odlas som oljeväxt, men även som kryddväxt ('gula senapsfrön'). Oljan som framställs, senapsolja, används vid tillverkning av senap. Gula senapsfrön används framförallt till engelsk senap, förr ingick de i farmakopén och såldes på apotek under namnet *Semina Sinap. alb.* Senapsfrö används förutom till senap även till olika ättiksinläggningar. Bruna senapsfrön är något starkare i smaken och kommer från arten [svartsenap](#) (*Brassica nigra*), till dijonsenap används frön av arten [sareptasenap](#) (*Brassica juncea*).

Etymologi. Artnamnet *alba* betyder vit och syftar liksom det svenska namnet på de bleka fröna.

Åkersenap

Sinapis arvensis, *Brassica sinapistrum*, *Brassica.campestris* , *Brassica arvensis*, *S. arvensis* var. *ambigua* , *S.arvensis* var. *hispida* ,*S. arvensis* var. *orientalis* ,*S. orientalis*

Nektar 2
Pollen 2

Svenska åkersenap, prästekål, åkerkål, svinkål , gulört

Engelska Canola, sarson, Field Mustard , Cherlock , Garlock, Runch,

Norska åkersennep

Danska agersennep, agerkål

Tyska Ackersenf

Finska Rikkasinappi

Beskrivning. Åkersenap är en vanligen ettårig ört med gula blommor och långsmala fruktskidor. Stjälken är upprätt, upp till en halv meter hög, och vanligen styvt hårig nertill. De nedre bladen är parflikiga och skaftade medan de övre är hela, oskaftade och grovt tandade. Åkersenap blommor från juni till oktober. Blomskaften är kortare än foderbladen och blommorna är stora, med centimeterlånga klargula kronblad. Fruktskidorna är utåtriktade, vanligen kala, och har ett långt, rakt och fyrkantigt spröt. Skidan är vanligen mångfröig och öppnar sig nerifrån och upp, fröna är klotrunda och oftast mörkbruna eller svarta. En enda planta producerar i genomsnitt 1200 frön. Den andra arten i släktet, [vitsenap](#) (*S. alba*), skiljer sig genom parflikiga övre blad och fruktskidor som är styvhåriga och har plattat, böjt spröt samt få, blekt gula frön. Åkersenap kan förväxlas med flera andra gulblommiga arter i familjen, men kan skiljas på sina utåtriktade foderblad, nedtill styvhåriga stjälkar, glest styvhåriga blad och frukter med flera parallella nerver.

Utbredning. Åkersenap är vanlig i södra och mellersta Sverige men förekommer sällsynt eller tillfälligt även längre norrut. Den växer som ogräs på odlad mark eller [ruderatmark](#). **Första fynduppgift.** Arten omtalas som ett ogräs redan av Rudbeck i *Catalogus plantarum* 1658 (Nordstedt 1920).

Etymologi. Artnamnet *arvensis* kommer av latinets *arvum* (åker) och syftar på växtplatsen.

Äpple

Malus domestica (*Pyrus malus subsp. paradisiaca*, *Pyrus malus subsp. pumila*, *Pyrus malus var. mitis*, *Pyrus malus*, *Pyrus pumila*, *Malus sylvestris*, *M. pumia*)

Nektar 2
Pollen 3

Svenska apel, äppelträd, äpple, trädgårdsapel, kulturapel

Engelska Apple

Norska epletre

Danska æbletræ

Tyska Apfel

Finska omena

Allmänt I en aktuell flora nämns 56 olika äppelsorter som går att få tag på i trädgårdshandeln.
I "Äpplen I Sverige" (Håkan Svensson. Prisma 2003) tar han upp 224 äppelsorter. Någon eller några har tillkommit senare.. Sorterna förökas genom ympning.

Biväxt Äpple är en god källa för såväl nektar som pollen. Det finns sorter som lämnar tomt pollen. Exempel är Belle de Boskoop, Blenheim, Gravensteiner och Husmodern.
Pollinering Rekommenderas 4 samhällen per hektar

Äpplen innehåller fem kärnor. Fruktköttet bildas kring befruktade frön. Om det inte finns tillräckligt med pollinerande insekter blir frukten ojämn.

Utbredning. Apel förekommer odlad och förvildad i södra och mellersta Sverige. Större träd påträffas också kvarstående i gamla trädgårdar. Apel uppfattas ofta som en hybrid mellan olika *Malus*-arter och det vetenskapliga namnet skrivs då *M. x domestica*.

Användning. Äpplen är en mycket uppskattad frukt, som äts som den är eller används till mos, kräm, cider, vin, vinäger [och bakverk. Enligt uppgifter från Frukt & Grönt främjandet \(1997\) producerar kommersiella odlare omkring 20 tusen ton äpplen, och ytterligare 70-80 tusen ton äpplen importeras varje år. I Sverige finns ett stort antal odlade sorter av apel, bland de mest uppskattade och odlade är sådana som 'Astrakan', 'Gravensteiner', 'Ingrid Marie', 'Lobo', 'Oranie', 'Signe Tillisch', 'Sävstaholm', 'Transparente Blanche' och 'Åkerö'. Antalet saluförda sorter av äpplen minskar, men intresset för äldre och sällan odlade sorter av apel har ökat igen, och ett stort arbete sker regi av Programmet för odlad mångfald \(POM\) i syfte att bevara dem i odling. Flera sammanställningar av Sveriges odlade äppelsorter, så kallade pomologier, har givits ut under åren, den senaste heter *Våra äppelsorter* skriven av Anton Nilsson \(1986\)](#)

Övrigt. Äppelodling tros ha kommit till Sverige med klosterväsendet på 1100-talet då munkarna kunde konsten att ympa, vilket var en förutsättning för odling. Odlade sorter förökas än idag genom ympning av kvistar från ett träd till ett annat. Frösådd ger vanligen exemplar med sämre frukt, och det är främst sådana man påträffar utanför trädgårdar.

Mall

Nektar
Pollen

Svenska z

Engelska

Norska

Danska

Tyska

Finska

Xx

Index

Aaron's Rod,	23	Bienenkraut.....	66
Abis alba.....	55	Bilberry.....	8
Ackersenf.....	70	björnbär.....	51
Acorn Squash.....	47	björnhallon.....	51
æbletreæ.....	71	björnhjortron.....	51
Ædelgran.....	55	blaabærlyng.....	8
agerkål.....	70	Black Currant.....	60
agersennep.....	70	Black Elder.....	14
agurk.....	22	Black Medick.....	29
agurkurt.....	24	Black Mustard.....	61
Airelle.....	8	black root.....	66
aitohunajakukka.....	28	Black Whortles.....	8
Akeleiblättrige Wiesenraute.....	4	Blackwort.....	66
Akeleje-Frøstjern.....	4	Blaubeere.....	8
Akleiefrøstjerne.....	4	Bleaberry.....	8
Akleiefrøstjernet.....	4	Blodklöver.....	33
Aklejruta.....	4	blodklöver.....	33
Alcea rosea.....	59	blodstillä.....	66
Alhorn.....	14	blomstertobak.....	11
Allium schoenoprasum.....	19	blue balm.....	62
allåkerbär.....	51	Blue Globe-thistle.....	12
alm,hyld.....	14	Blueberry.....	8
Almindelig.....	55	Blå bolltistel.....	12
Almindelig Gyldenris.....	23	Blå kuletistel.....	12
Almindelig Hjertespad.....	27	Blå Tidselkugle.....	12
Almindelig Solsikke.....	56	blåbær.....	8
Almindelig Timian.....	63	blåbär.....	8
alminderlig pestrot.....	45	blågull.....	7
Alsikeklöver.....	33	blåhallon.....	51
amerikanskt blåbär.....	9	blåhallonbuske.....	51
apel.....	71	blåljus.....	7
Apfel.....	71	Bockhornsklöver.....	33
Apila.....	34	Bolltistel.....	10
Apple.....	71	Boneset.....	66
Ass Ear.....	66	bonässla.....	27
auringonkukka.....	56	borag.....	24
Backtimjan.....	5	borage.....	24
Badkraut.....	38	<i>Borago officinalis</i>	24
Balkan Clary.....	58	Bore Tree.....	14
balsam.....	13	Bourtree.....	14
balsamblad.....	54	Bramble.....	51
Basil.....	6	brambär.....	51
Basilienkraut.....	6	brambärsbuske.....	51
Basilika.....	6	bramsbär.....	26
Basilikum.....	6	Brassica nigra.....	61
Bee Balm.....	62	Brassica. napusL.....	49
Bee Food.....	28	Brauner.....	38
beebalm.....	62	Brauner Dost.....	38
Beinhell.....	66	Breckland Thyme.....	5
Beinwell.....	66	bringbär.....	26
Beinwurz.....	66	bringeber.....	26
bellis.....	65	brombär.....	26
Bellis perennis L.....	65	Bruisewort.....	66
benvälla.....	66	bugloss.....	24
benvällerot.....	66	Butterbur.....	45
Bergamot.....	62	Büschelschön.....	28
Bergamott.....	62	bölljon.....	8
bergmynte.....	38	Calendula.....	52
Bickbeere.....	8	Calendula officinalis.....	52

Canola.....	70	Field corn.....	44
Cherlock.....	70	Field Mustard.....	70
Chives.....	19	Fir tree.....	55
citronmeliss.....	13	fjellflock.....	7
citronmelisse.....	13	fjärtmynta.....	38
Comfry, Consolida.....	66	Flieder.....	14
Common Comfry.....	66	Fligbladet Tidselkugle.....	10
Common Elder.....	14	fläde.....	14
common elderberry.....	14	Fläder.....	14
common marjoram.....	38	Fockestenbär.....	51
Common Sage.....	54	French Thyme.....	63
Common Silver Fir.....	55	fuglebärsträ.....	14
common thyme.....	63	fulbom.....	14
Compact Oregano.....	38	Galega officinalis.....	16
consolidae radix.....	66	Garden Hollyhock.....	59
Consound.....	66	Garden Thyme.....	63
Corn Silk.....	44	Garten-Ringelblume.....	52
Costenz.....	38	Gartensalbei.....	54
crimson clover.....	33	Gartenthymian.....	63
crimsonklöver.....	33	Geissraute.....	16
Crocus vernus.....	37	geitvikke.....	16
Cucumber.....	22	Gelber Lerchensporn.....	21
Cucumis sativu.....	22	Gemeine Fichte.....	17
Cucurbita pepo.....	47	Gemeiner Beinwell.....	66
Daisy.....	65	gemen dosta.....	38
Dandelion.....	42	getruta.....	16
Delicata Squash.....	47	getärt.....	16
devil's wood.....	14	Gichtbeere.....	60
distron.....	60	Glandular Globe-thistle.....	10
Dolder.....	14	Goat's Rue.....	16
Dorant.....	38	Golden Rod.....	23
Dost.....	38	Goldnessel.....	62
Dosten.....	38	Goldrute.....	23
Druehyacint.....	48	Græskar.....	47
Dutch Clover.....	35	gran.....	17
Dutch crocus.....	37	Grape hyacint.....	48
Echinops.....	12	graslauk.....	19
Echter Thymian.....	63	grodört.....	66
Echtes Herzgespann.....	27	Grosse Wallwurz.....	66
Eibisch.....	59	grove marjoram.....	38
Einjähriger Boretsch.....	24	groört.....	66
Elder.....	14	gräslök.....	19
elderberry.....	14	gul nunneört.....	21
eldrum.....	14	Gul Sennep.....	69
Ellhorn.....	14	gullris.....	23
English Lavender.....	41	gulris.....	23
English Thyme.....	63	gulört.....	70
epletre.....	71	Gurka.....	22
Etelänruttojuuri.....	45	Gurke.....	22
European Black Currants.....	60	gurkört.....	24
European Elder.....	14	Gyldenris.....	23
European oregano.....	38	gyllengroört.....	23
European Silver Fir.....	55	Gänseblümchen.....	65
europeisk ädelgran.....	55	Hain-Salbei.....	58
europeisk fläder.....	14	hallon.....	26, 51
Faassen's Catnip.....	32	handnunneört.....	21
fallbär.....	26	Have-Timian.....	63
fetrot.....	66	Healing Herb Gum Plant.....	66
fetört.....	66	Heidelbeere.....	8
Fichte.....	17	Helianthus annuus.....	56

heliotrope.....	45	Knitback.....	66
high balm.....	62	Knitbone.....	66
Himbeere.....	26	Koenigskraut.....	6
Himmelsleiter.....	7	Kohlrübe.....	49
hindbær.....	26	kong.....	38
hinnbär.....	26	konig.....	38
hjortron.....	51	konung.....	38
hjulkrone.....	24	konungsört.....	38
hjärtansfröjd.....	13	koristekurpitsa.....	47
Hjärtstilla.....	27	kosjuss.....	7
Holler.....	14	krokus.....	37
Hollychock.....	59	kryddsalvia.....	54
honningurt.....	28	Kryddtimjan.....	63
honungsblomster.....	34	krypbjörnbär.....	51
Honungsfacelia.....	28	Kuchenkraut.....	66
honungsört.....	28	Kugeldistel.....	10
Hopfenlee.....	29	kuletistel.....	10
Horse Mint.....	62	kulsukker.....	66
Huckleberry.....	8	Kultapiisku.....	23
humlelucern.....	29	kulturapel.....	71
Humlelusern.....	29	Kung.....	38
humleluzern.....	29	Kung Salomos rot.....	66
Humle-Sneglebælg.....	29	kungsgras.....	38
Hurtleberry.....	8	kungsmejram.....	38
Hurts.....	8	Kungsmynta.....	38
Hvidkløver.....	35	kurkku.....	22
hyl.....	14	Kurpitsa.....	47
hyllebär.....	14	Kuttelkraut.....	63
hylleträ.....	14	Kvitkløver.....	35
Hyssop.....	31	Kvitsennep.....	69
Hyssopus officinalis.....	31	Kålroe.....	49
Indian Corn.....	44	kålrot.....	49
Isoauringonkukka.....	56	Kårbis.....	47
Isop.....	31	käringtarmar.....	51
Italien Fitch.....	16	kärringhallon.....	51
Jack o'Lanterns.....	47	kärringhår.....	51
jacob's ladder.....	7	Königssalbei.....	54
Jacobstige.....	7	lægekulsukker.....	66
jakobs stege.....	7	Lækjepestrot.....	45
jordgubbsmajs.....	44	lærkesporre, gul-.....	21
joster.....	68	Lanttu.....	49
joy of the mountain.....	38	Lattichwurzel.....	45
Jungferndemut.....	63	Lavandula angustifolia.....	41
jungfruris.....	23	Lavendel.....	41
kalvhjortron.....	51	Lavender Vera.....	41
kalvlortar.....	51	Laventeli.....	41
Kangasajuruoho.....	5	Lehtosalvia.....	58
Kantnepeta.....	32	lehtosinilatva.....	7
katteurt.....	32	Lehtoängelmä.....	4
Kattmynte.....	32	Leonurus. cardiaca.....	27
Kaunokainen.....	65	lettbär.....	8
kehäkukka.....	52	lille krypande brambär uti åkern.....	51
keipe.....	19	ljungpinnar.....	51
Kelkenbusch.....	14	low balm.....	62
Keltakiurunkannus.....	21	lukteblad.....	54
Keltasinappi.....	69	Luktsalvia.....	54
Keväinen sahamikukka.....	37	läkegräs.....	66
klögen.....	8	läkelserot.....	66
klöngon.....	8	Løvehale.....	27
knippört.....	28	Löwenschwanz.....	27

Lövenzahn.....	42	Pallo-ohdake.....	10
løvetann.....	42	Perennial Marjoram.....	38
mælkebøtte.....	42	Perleblomst.....	48
Magdalenblume.....	52	pestilensurt.....	45
maissi.....	44	Pestilenzkraut.....	16
Maize.....	44	pestillenrot.....	45
Majoran.....	38	pestilleört.....	45
majs.....	44	pestrot.....	45
Marigold.....	52	Pestwurz.....	45
Marjoram.....	38	Petasites hybridus.....	45
marrow.....	47	phacelia.....	28
mary gowles.....	52	Phacelia tanacetifolia.....	28
marybud.....	52	Picea abies.....	17
Maskros.....	42	pil 68.....	
matalakissanminttu.....	32	pipe tree ,.....	14
Meadow.....	4	Pipetree.....	14
Meadow Honeysuckle.....	34	Polemonium caeruleum.....	7
Meadow Trefoil.....	34	Pot Marigold.....	52
Medicago lupulina.....	29	prydnadspumpa.....	47
Mehlbeere.....	8	prydtimjan.....	63
meirami.....	38	prästekål.....	70
Melissa officinalis.....	13	psalmbär.....	51
melissört.....	13	Pseudofumaria lutea.....	21
merian.....	38	Pumpa.....	47
mignonette.....	50	Pumpkin.....	47
Milchwurz.....	66	purasruoho.....	24
mirrinminttu.....	32	purløg.....	19
mjölonstuppa.....	34	Purple Clover.....	34
Monarda.....	62	purple trefoil.....	34
Monarda didyma.....	62	Pärlhyasint.....	48
Moosbeere.....	8	RapeOil-seed.....	49
morgenfrue.....	52	Raps.....	49
Mother of Thyme.....	63	Rapsi.....	49
Motherwort.....	27	Raspberry.....	26
mountain balm.....	62	Red bergamot.....	62
mountain mint.....	62	Red clover.....	34
Muscari botryoides.....	48	Regenblume.....	52
Musflieder.....	14	Reseda.....	50
Muskatellerkraut.....	54	Reseda napus.....	50
mustaherkka.....	60	Ribes nigrum.....	60
mustaselja.....	14	Rikkasinappi.....	70
Mustasinappi.....	61	ringblom.....	52
mustikka.....	8	ringblomma.....	52
Mutterkraut.....	13, 38	ringblomma.....	52
Myntor.....	43	Ringelblume.....	52
måkimeirami.....	38	Rod, Solidago.....	23
märmynta.....	38	Roemischer Quendel.....	63
Naked-Seeded Pumpkins.....	47	rohtoraunioyri.....	66
Nepeta x faassenii.....	32	Rohtovuohenherne.....	16
Nicotina hybrida.....	11	rosenhallon.....	51
norway spruce.....	17	Rosenmalve.....	59
Nukula.....	27	Rotklee.....	34
Nurmimailanen.....	29	Rot-Tanne.....	17
Ocimum basilicum.....	6	Rubus.....	51
omena.....	71	Rubus idaeus.....	26
Oregano.....	38	Rubusar.....	51
origanum.....	38	ruddes.....	52
Origanum vulgare.....	38	Runch.....	70
Oswego Arrowroot.....	44	Ruoholaukka.....	19
Oswego Tea.....	62		

Ruohospuli.....	19	Smaltimian.....	5
ruusu.....	59	smäregräs.....	34
ryytisalvia.....	54	Snigleskolm.....	29
rävtunga.....	23	snärjbär.....	51
rödgran.....	17	solbär.....	60
rödgran.....	17	Soleil.....	56
Rödklöver.....	34	Soleil tournesol.....	56
Rødkløver.....	34	Solidago virgaurea,.....	23
rödkolla.....	34	Solros.....	56
rödskräp.....	45	Solsikke.....	56
rödtuppa.....	34	solsivker.....	52
rödväppling.....	34	Solvendel.....	56
Sage.....	54	Sonnenblume.....	56
Saksanjalokuusi.....	55	Sort Sennep.....	61
Saksanpihta.....	55	spagettipumpa.....	47
Salbei.....	54	Spaghetti Squash.....	47
Salix.....	68	spaghettikurpitsa.....	47
salkoruusu.....	59	spansk humle,.....	38
salmbär.....	51	spring crocus.....	37
salsify.....	66	squash.....	47
Salvia nemorosa.....	58	Squinacy Berries.....	60
Salvia officinali.....	54	St Petersstab.....	23
Salvia äkta.....	54	Staudelbeere.....	8
salvia, have-.....	54	Steppesalvie.....	58
<i>Sambuco vulgaris</i>	14	Stockros.....	59
sambucus.....	14	Stockrose.....	59
<i>Sambucus nigra</i>	14	stofferblommat.....	24
Sand Leek.....	19	stokkrose.....	59
Sand-Thymian.....	5	strandhallon.....	51
sarremuörje.....	8	Stregbælg.....	16
sarson.....	70	Stäppsalsvia.....	58
Scarlet Monarda.....	62	Summer Squash.....	47
Schnittlauch.....	19	Summer Thyme.....	63
Schwarzbeere.....	8	summer´s bridge.....	52
Schwarze Besinge.....	8	sunflower.....	56
Schwarze Johannisbeere,.....	60	Suppenbasil.....	6
Schwarzer Holunder.....	14	surhallon.....	51
Schwarzer Senf.....	61	svarta vinbär.....	60
Schwarzwurz.....	66	svarthallon.....	51
Silvergran.....	55	svarthyll.....	14
Sinapis alba.....	69	svartrot.....	66
Sinapis arvensis.....	70	Svartsenap.....	61
Sinipallo-ohdake.....	12	Svartsennep.....	61
sirremuörje.....	8	Sweet Basil,.....	6
skogsbär.....	8	Sweet Coltsfoot.....	45
skottluva.....	51	sweet corn.....	44
skvallebär.....	8	svinkål.....	70
skvallerbär.....	8	svälton.....	8
sliggerot.....	66	Svört hlaupber.....	60
slinder.....	8	<i>Symphytum officinale</i>	66
slingrot.....	66	symphytum radix.....	66
slinnen.....	8	sårläkeblomster.....	66
slinner.....	8	sårläkia.....	66
Slippery Root.....	66	sälg.....	68
slundron.....	8	Tanne.....	17, 55
slyndron.....	8	Taraxacum.....	42
slyngon.....	8	Tarha-ajuruoho,.....	63
slynnon.....	8	tarhasalkoruusu.....	59
slåtterlufva.....	51	tarmreva.....	51
Smalbladet Timian.....	5	Taubeere.....	8

tavallinen kuusi.....	17	Weisstanne.....	55
tea tree,.....	14	Veriapila.....	34
Temynta.....	62	Whinberry.....	8
tesalvie.....	54	White Clover.....	35
Thalictrum aquilegiifolium.....	4	White Dutch Clover.....	35
Thimbleberry.....	26	White Mustard.....	69
Thyme.....	63	Whortleberry.....	8
Thymian.....	63	vide.....	68
Thymus serpyllum.....	5	Videväxter.....	68
Thymus vulgaris.....	63	vild majeran.....	38
tidselkugle.....	10	Wild Marjoram.....	38
Timjami.....	63	vild mejram.....	38
timjan.....	5, 63	Wilder Comfrey.....	66
tistron.....	60	Winter Oregano.....	38
Tordenskræppe.....	45	winter squash.....	47
Totenblume.....	52	Winter Thyme.....	63
Trackleberry.....	8	vintersquash.....	47
Trefoil.....	34	Vitklöver.....	35
Trifolium pratense.....	34	vitkullor.....	35
Trifolium repens.....	35	Vitsenap.....	69
Trifolium hybridum.....	33	vitvåppling.....	35
Trifolium incarnatum.....	33	Wohlgemut.....	38
True Lavender,,.....	41	Woundwort.....	23
trädgårdsapel.....	71	Wundschad.....	66
trädgårdstimjan.....	63	Wurstkraut.....	63
Turkish Oregano.....	38	vårkrokus.....	37
Tusenfryd.....	65	vårsaffran.....	37
Tusensköna.....	65	vållerot.....	66
Tusindfryd.....	65	Yalluc.....	66
tysenfryd.....	23	yellow corydalis.....	21
Tähkälaventeli.....	41	Yleinen voikukka.....	42
ullbär.....	26	ymbgidegold.....	52
vadelma	26	Ysop.....	31
Waldbeere.....	8	Zea mais.....	44
valkoapila.....	35	Zimis.....	63
Valkopallo-ohdake.....	10	zucchini.....	47
valla.....	Se	åkerbrambär.....	51
wallwort.....	66	åkerbär.....	26, 51
Wallwurz.....	66	åkerkål.....	70
valurt.....	66	åkerreva.....	51
Vanleg edelgran.....	55	åkersennep.....	70
vanlig ädelgran.....	55	äkta vallört.....	66
vanlig gran.....	17	äkta björnbär.....	51
Variegated Marjoram,.....	38	äkta fläder.....	14
Warzenblume.....	52	Äkta lavendel.....	41
vattu.....	26	äppelträd.....	71
Weiße Senf.....	69	äpple.....	71
Weissklee.....	35	Ölraps.....	49